

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Diplomová práce

Percepce homosexuálních osob a párů v České republice

Perception of homosexual persons and couples in the Czech Republic

Zpracovala: Pavla Brůhová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Iva Sedláková

Studijní obory: Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň ZŠ

Učitelství českého jazyka a literatury pro 2. stupeň ZŠ

Datum zadání diplomové práce: 20. listopadu 2006

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma Percepce homosexuálních osob a párů v České republice vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které uvádím v příložené bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Mukařově dne 17. října 2007

Pavla Brůhová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala Mgr. Ivě Sedlákové za odborné vedení, užitečné informace a ochotu pomoci při vypracovávání mé diplomové práce. Dále chci poděkovat za spolupráci a ochotu všem účastníkům mého empirického výzkumu.

ANOTACE:

Tato diplomová práce je zaměřena na problematiku vnímání homosexuálních osob a párů naší společnosti. Přestože Česká republika patří k liberálním státům, není netolerance a homofobie mezi jejími příslušníky neznámým jevem.

V teoretické části se budu zabývat vymezením a vysvětlením základních pojmů tohoto tématu. Pozornost zaměřím na otázky coming out procesu, gay a lesbického rodičovství a diskriminace na základě sexuální orientace. Dále se budu věnovat již publikovaným výzkumům a procesu přijetí zákona o registrovaném partnerství.

V praktické části se pomocí kvalitativního výzkumu pokusím zmapovat názory svého okolí na homosexuální osoby a homosexuální partnerství.

ANNOTATION:

The topic of this thesis deals with the broad issue of the problematic perception of homosexual persons and couples in our society. Intolerance and the lack of understanding are well-known phenomenons among the Czech citizens in spite of the fact that the Czech Republic belongs to liberal states.

I will focus on the determination and explanation of the basic terms of this topic in the theoretical part of this dissertation. My attention will be paid to the questions of coming out process, gay and lesbian parenthood and sexual orientation discrimination. Further, I will study research works which were already published and the process of passage of the law concerning registered partnership.

I will try to investigate the opinions of people in my environment on homosexual persons and homosexual partnership by the help of the qualitative research in the practical part of my thesis.

OBSAH:

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Fenomén homosexualita, terminologie, definice, chápání homosexuality.....	11
1.1 Homosexualita, homosexuál.....	11
1.1.1 Problematika užívání označení pro homosexualitu.....	12
1.1.2 Je to životní styl?.....	13
1.2 Homosexualita a homosexuální chování.....	13
1.3 Zastoupení homosexuálních mužů a žen v populaci.....	14
1.4 Původ lidské homosexuality.....	15
1.4.1 Teorie biologické podmíněnosti sexuální orientace.....	16
1.4.2 Sociálně-konstruktivistický model.....	17
1.4.3 Teorie svedení.....	17
1.5 Bisexualita.....	18
1.6 Normalita homosexuality.....	18
2. Homosexualita a socializace.....	20
2.1 Sexuální identifikace, gender.....	21
2.2 Homosexualita v dětství.....	22
2.3 Coming out proces.....	22
2.3.1 Coming out a původní rodina.....	23
2.4 Homosexuální páry.....	25
2.4.1 Homosexuální muži.....	25
2.4.2 Homosexuální ženy.....	26
2.5 Mýty o homosexualitě.....	26
3. Homosexualita v lidské společnosti.....	27
3.1 Homofobie.....	27
3.2 Gay a lesbická komunita, G/L hnutí.....	28
3.3 Homosexualita v dějinách.....	29
3.3.1 Homosexualita z Aristofanova mýtu.....	31
3.3.2 Nacistická genocida.....	31
3.4 Homosexualita a křesťanství.....	32

3.5 Postoje současné české společnosti.....	33
4. Homosexualita a diskriminace.....	36
4.1 Diskriminace.....	36
4.2 Historie právních postojů k homosexualitě v české společnosti.....	37
4.3 Diskriminace gayů a lesbiček na školách.....	38
4.4 Diskriminace homosexuálních rodin.....	39
4.4.1 Gay a lesbické rodičovství.....	40
5. Zákon o registrovaném partnerství.....	41
5.1 První snahy o legalizování partnerství osob stejného pohlaví v ČR.....	42
5.2 Možnost volby.....	43
5.3 Diskuze nad zákonem o registrovaném partnerství.....	43
5.3.1 Názory odpůrců.....	43
5.3.2 Názory obhajovatelů.....	44
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	46
1. Cíl diplomové práce.....	47
2. Výzkumné otázky.....	47
3. Metoda získávání dat.....	48
4. Kódování dat.....	49
4.1 Kategorie pro kvalitativní výzkum.....	50
5. Výběrový soubor.....	52
5.1 Charakteristika výběrového souboru.....	53
6. Kvalitativní nestandardizovaný rozhovor.....	54
7. Vyhodnocení a interpretace výsledků.....	56
7.1 Pozitivní a negativní zobrazování homosexuálních osob.....	56
7.2 Předsudky.....	57
7.3 Zobrazování v médiích.....	58
7.4 Přijímání homosexuálních osob.....	59
7.4.1 Vnímání homosexuality.....	60
7.4.2 Vlivy na vytváření názorů o homosexualitě a homosexuálních osobách.....	61
7.4.3 Představy o názorech starší generace.....	62
7.4.4 Rozlišování ženské a mužské homosexuality.....	63

7.5	Přijímání homosexuálních párů.....	64
7.5.1	Vnímání gayů a lesbiček jako páru.....	64
7.5.2	Názory na zákon o registrovaném partnerství.....	65
7.5.3	Vnímání homosexuálního páru jako rodiny a rodičů.....	66
7.6	Problémy v zařazování se do společnosti.....	69
7.7	Diskriminace homosexuálů.....	70
7.8	Přímý styk či vztah s homosexuální osobou.....	72
7.9	Vliv setkávání se s homosexuály.....	72
7.10	Vliv na děti.....	73
8.	Porovnání zjištěných výsledků s teoretickými poznatky.....	75
	ZÁVĚR.....	78
	SHRNUTÍ.....	80
	SUMMARY.....	81
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	82
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	84
	III. PŘÍLOHY	

ÚVOD

Tématem a náplní této diplomové práce je problematika homosexuálně orientovaných osob a stejnopohlavních párů a jejich život ve společnosti, která je určitým způsobem vnímá, reflektuje.

Prvním impulsem k volbě tohoto tématu se mi stala velmi rozsáhlá a medializovaná diskuze k přijetí zákona o registrovaném partnerství. Do té doby jsem si myslela, že žiji v tolerantní společnosti, ve které nikoho příliš nezajímá, jak kdo chodí oblékán, s kým žije, jak žije. Setrvala jsem v domněnku, že není důležité, zda jsme „normální“ a spadáme tak do všeobecně uznávaných měřítek, ale zda jsme šťastní a žijeme svůj život právě tak, jak chceme a právě s tím, s kým chceme. Emocionálně nabitou diskuzí, která na určitou dobu ovládla všechny společenské kruhy, jsem se dověděla, že stále mnoha lidem nezáleží na tom, zda máme vztah plný lásky a porozumění, vzájemného respektu a souznění, ale na tom, zda v tomto vztahu žijeme s mužem či ženou či s oběma.

Homosexuálně cítící lidé mají stále nálepkou odlišné, tedy rozumějme méněcenné a nenormální, menšiny. Přesto se pomocí svých hnutí a gay a lesbické komunity snaží zviditelňovat a rozšiřovat tak tolerantní postoje ostatním jedincům. Už jsme dávno za dobou, kdy byla homosexualita znakem čarodějnictví, a přesto stále společnost snáze přijme duševně labilního jedince (lze jej umístit do ústavu), nebezpečného recidivistu či zloděje (lze jej zavřít do vězení), než gaye a lesbičku, kteří jsou odsuzováni pouze za svoji přirozenost a lásku.

Naopak mnoho dalších lidí, a snad je taková většina české společnosti, považuje homosexuálně cítícího člověka za normálního jedince, který má právo na život bez ústupků a diskriminace. Tito lidé, přestože někteří s určitými výhradami, veřejně podporují zákon o registrovaném partnerství a další aktivity G/L hnutí, protože věří, že homosexualita není nemoc ani hřích, ale pouze variace lidské sexuality.

Při získávání literatury, která mi bude podkladem pro teoretickou část práce, jsem zjistila, že v problematice homosexuality existují otázky, které jsem do současnosti neznala nebo na ně nedokázala najít odpovědi. Proto by se měla ve společnosti prosazovat informovanost, která úspěšně snižuje intoleranci a homofobii.

I.
TEORETICKÁ ČÁST

1. Fenomén homosexualita, terminologie, definice, chápání homosexuality

Homosexualita je i v dnešní moderní době pro mnoho lidí stále otázkou problému, nemoci nebo módního výstřelku. Setkáváme se s nedostatkem informací a díky tomu i s nepochopením, odlišným pojmenováním, homofobií či pocitem, že homosexualita je volený způsob života, další prvek, kterým se chtějí lidé odlišit stejně jako například punk hudbou, skejt oblečením nebo vegetariánskou stravou. Úzký pohled na homosexuálně orientované osoby je zařazuje do kolonek nemocných nebo nepřizpůsobivých jedinců, spojuje homosexualitu s homosexuálním chováním a také s bisexualitou. Otázka normality homosexualita zůstává pro mnohé stále neuzavřená.

1.1 Homosexualita, homosexuál

Homosexualita¹ je v současných odborných publikacích definována téměř jednotně, tedy jako trvalá sexuální orientace na osoby stejného pohlaví. Je chápána jako celoživotní a neměnný stav, který je jeho nositelem nezvolený a nezaviněný. (např. Brzek, Pondělíčková 1992, Janošová 2000). Bývá chápána analogicky k heterosexualitě jako její opak: jedince nepřitahují osoby opačného, ale stejného pohlaví (Fafejta 2004). Nositelem stavu homosexuality je homosexuál – homosexuální muž nebo žena (Brzek, Pondělíčková 1992).

„Bylo by nepřesné, kdybychom homosexualitu chápali jako duševní poruchu a patologický stav. Má povahu celoživotní osudové orientace všech sexuálních a erotických zájmů. U komponovaných osobností se stává samozřejmou součástí jejich psychické a sociální adaptace, a to obdobně jako heterosexuální orientace heterosexuálních lidí.“ (Zvěřina, Budinský 2004, s. 104)

---

¹ Tento termín zavedl prvně do odborného jazyka psychiatr Karoly Benkert v roce 1869. Termín homosexualita a homosexuální měl představovat neutrální náhradu za negativně asociované výrazy jako „sodomie“ nebo „pederastie“ (Zvěřina, Budinský 2004). Sám pod homosexualitou mínil nejen citový vztah muže či ženy k osobě stejného pohlaví, ale i schopnost být touto osobou vzrušen a chtít s ní uskutečnit pohlavní styk (Brzek, Pondělíčková 1992). Termín popularizovali zejména Richard von Krafft-Ebing a Magnus Hirschfeld. Homosexualita tak v odborné i obecné mluvě nahradila jiné termíny pro homosexuální orientaci, např. německý výraz „konkrétní sexuální cítění“ nebo výraz anglický „sexuální inverse“ (Zvěřina, Budinský 2004).

1.1.1 Problematika užívání označení pro homosexualitu

V zahraniční literatuře a stále více i v českých odborných textech se dává přednost termínům gay, lesba, lesbička před označením homosexuál, které je mnohými považováno za stigmatizující. Jelikož je často spojován s představou amorálního chování a vypovídá pouze o sexuální orientaci daného člověka bez širšího kontextu a vztahů (Sobotková 2001). Na tento problém upozorňuje ve svých článcích i MUDr. Ivo Procházka, který před homosexualitou upřednostňuje označení homoerotické zaměření, jelikož tento termín označuje i citovou stránku sexuální orientace.²

Problematiku pojmenování homosexuálně orientovaného člověka, ale i vlastního definování homosexuality popisuje ve svých dějinách lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví také historička Leila J. Rupp, když hodnotí osobnost své vlastní tety, která celý život žila se svojí partnerkou. Popisuje ji jako „konzervativní dámu“, kterou by dnes nikdo nepopsal jinak než jako lesbu. *„Vždycky jsem si říkala, že by se nad označením 'lesba' upřímně zhrozila. Jako svou životní partnerku si sice vybrala ženu, ale pokud je mi známo, nikdy tuto identitu nepřijala za vlastní. Má nejistota nad tím, zda mohu takovou ženu nazvat 'lesbou', ilustruje složitost historických debat o podstatě sexuality mezi osobami stejného pohlaví. Co to znamená, říct o ženě, že byla 'lesba'? Že se tak sama identifikovala? Že 'spala' s jinou ženou? Že 'milovala' jinou ženu? Že řadila samu sebe do jedné kategorie jako ženy, jež milovaly ženy?“* (Rupp 2001, s. 12).

Jakkoli by se mohlo zdát, že se tento problém týká pouze dnešního pohledu na historické prameny a jejich zkreslující popis a vysvětlování podle současných měřítek, přímo koresponduje s touto myšlenkou také výzkum Kateřiny Nedbálkové. Popisuje zde homosexuální ženy, které se sami potýkaly se stereotypním vnímáním označení lesby a nechtěly se s ním spojovat. Nepovažovaly samy sebe za lesby a nikdy by se takto neoznačily. (Nedbálková 2005, s. 31-50)

---

² srov. MUDr. Ivo Procházka, *Kdo je gay?*, Stud Brno [on-line]. Dostupné na <<http://temata.gl.cz/co-vojeto/gay>>. [cit. 21. 5. 2007]

1.1.2 Je to životní styl?

V dnešní moderní době, kdy je sexuální orientace do jisté míry i mediální záležitostí, si často okolí homosexuálně orientovaného jedince myslí, že se jedná o jeho životní styl, o módní výstřelek či o snahu být zajímavým.

Ve skutečnosti si ale lidé nevybírají, kým budou přitahováni. Heterosexuálně orientovaní lidé se nerozhodují, zda je bude přitahovat osoba opačného pohlaví, jenom jednoduše zjistí, že tyto pocity mají. Stejně je to i u homosexuálů a mnoho gayů a leseb nepocítilo při své sexuální orientaci žádnou možnost volby, již odmala pociťovali náklonnost k osobám stejného pohlaví. Být homosexuálem tedy není ani žádný životní styl, naopak je to součást lidského bytí. (Bass, Kaufman 2003)

1.2 Homosexualita a homosexuální chování

Je nutné a důležité rozlišovat mezi homosexualitou a homosexuálním chováním. Homosexuálním chováním se rozumí sexuální aktivita s osobou stejného pohlaví. Každé homosexuální chování nemusí být nutně vedeno odlišnou sexuální orientací. Jak uvádí Jaroslav Zvěřina jedná se například o náhradní homosexuální styky vězňů³ nebo homosexuální prostituci vedenou více zjištnými než sexuálními důvody. Také různé formy homosexuálních projevů patří u některých přírodních národů k iniciačním ceremoniálům a mladí muži, kteří je podstupují nejsou vnímáni jako odlišně sexuálně orientovaní (Zvěřina, Budinský 2004). Sexuální orientace tedy nemusí mít vždy za následek odpovídající sexuální chování. Vše je komplikováno navíc i tím, že heterosexualita ani homosexualita nemusí být vyhraněny stoprocentně. (Brzek, Pondělíčková 1992) Také velké procento homosexuálních osob začínalo svůj pohlavní život s heterosexuálním partnerem. Uvádí se, že poměr mezi gayi, kteří jsou schopni pohlavních aktů se ženami, a mezi gayi, kteří heterosexuálním životem nemohou žít vůbec, je asi 60:40. (Janošová 2000)

---

³ Brzek a Pondělíčková se ve své publikaci zmiňují také o termínu „náhražkové sexuální chování“. Osoba je převážně přitahována osobami opačného pohlaví, ale v určitých situacích se může sexuálně stýkat s méně přitažlivou, ale přece jen přijatelnou osobou stejného pohlaví. Po návratu do obvyklých poměrů ve svém homosexuálním chování nepokračuje (Brzek, Pondělíčková 1992, s.21).

O způsobech, kterými se sexuální orientace formuje, je stále vedeno mnoho diskuzí a nepochopení složitých vztahů mezi sexuální orientací a sexuálním chováním prohlubuje mýty o homosexualitě jako o léčitelném a změnitelném stavu (Brzek, Pondělíčková 1992).

Průzkum sexuální orientace v ČR provedli a publikovali autoři P. Weiss a J. Zvěřina v knize *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*, z které je přebrána i níže uvedená tabulka. Homosexuální orientaci sice přiznal pouze malý zlomek respondentů, ale autoři odkazují na to, že jako homosexuálně orientované lze považovat i ty muže a ženy, kteří zvolili odpověď *nejsem si jist/a*. Hovoří u nich o tzv. ego-dystonní homosexualitě⁴ nebo problematickém coming outu. Předpokládají, že ve většinově heterosexuální společnosti je v této oblasti nejistota jednoznačně heterosexuálních respondentů nepravděpodobná (Weiss, Zvěřina 2001).

Tab. č. 1: Sexuální orientace v ČR (v procentech)

	muži		ženy	
	1993	1998	1993	1998
heterosexuální	98,2	97,5	97,7	96,6
nejsem si jist/a	1,4	2,2	2	3,1
homosexuální	0,4	0,3	0,3	0,3

Pozn.: Weiss, Zvěřina, *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*, 2001, s.96

„Nejpřesnějším ukazatelem pro určení pohlavní orientace je sexuální prožívání, které je z hlediska lidské sexuality nejniternější záležitostí jedince. S ním je spojena veškerá sexuální aktivita. Jeho náplní jsou sexuální sny, fantazie a přání, v nichž si člověk dovolí i to, co fakticky nemůže realizovat.“ (Janošová 2000, s. 17-18)

1.3 Zastoupení homosexuálních mužů a žen v populaci

Homosexuální orientace se vyskytuje u mužů i u žen, ale u mužů se předpokládá jako podstatně častější (Zvěřina, Budinský 2004). Zkreslující prvek zde

⁴ ego-dystonní homosexuální orientací rozumíme takovou, s níž není jedinec srozuměn, vyrovnán a nepřijímá ji (Weiss, Zvěřina 2001).

však může představovat i fakt, že ženská homosexualita je ve společnosti mnohem méně nápadná než mužská (Janošová 2000).

V emancipačních hnutích homosexuálních občanů se často setkáváme s nadhodnoceným počtem homosexuálů v populaci. Za první pokusy o odpověď na otázku, kolik je mezi námi gayů a lesbiček, lze považovat výzkumy Magnuse Hirschfelda. Tento německý sexuolog zjistil v roce 1896, že 1,5 % mužů byli přitahováni muži a 4,5 % mužů jevílo zájem o osoby obojího pohlaví. Odborná literatura se dodnes nejčastěji odvolává na klasické výsledky Kinseyho a spol., podle kterých jsou celoživotně homosexuálně orientována 4 % populace. Pozdější výzkumy přinášely nejednotné údaje, ale současně ukázaly, že homosexuální zkušenosti byly častější u svobodných mužů žijících ve městech a těch, kteří absolvovali vojenskou službu. Někteří američtí autoři však uvádějí na základě svých výzkumů mnohem vyšší počty homosexuálních lidí nebo osob s homosexuální zkušeností. (Weiss, Zvěřina 2001)

Proto se autoři často uchylují k rozmezí 2 až 10 %.

Weiss a Zvěřina s odvoláním na Whitama považují zastoupení homosexuálně orientovaných osob v populaci za poměrně stabilní a neovlivnitelný společností. Zároveň při srovnání výzkumů provedených v České republice a v jiných státech uvádějí, že výskyt homosexuální orientace je v naší společnosti pravděpodobně nižší. (Weiss, Zvěřina 2001). Nebylo však také popsáno žádné lidské kulturně historické společenství, ve kterém by se homosexualita nevyskytovala (Zvěřina, Budinský 2004).

Jak uvádí sociolog Martin Fafejta (Fafejta 2004), společnosti, kde se homosexualita údajně nevyskytuje, ji spíše tvrdě potlačují. V jiných společnostech je považována za něco deviantního, ale jsou i takové (například novoguinejský kmen Etoro), v nichž je nadřazována homosexualita nad heterosexualitu, která je zde vnímána pouze jako nutný styk sloužící k rozmnožování.

1.4 Původ lidské homosexuality

O způsobech, jak se formuje sexuální orientace člověka, se vede neustále mnoho diskuzí. Homosexualita a ani další sexuální variace nebyly do současné doby

natolik prozkoumány, aby mohla existovat jednoznačná odpověď. Teorie vzniku homosexuality jsou tak velmi různorodé a jejich hypotézy i závěry stojí často proti sobě.

1.4.1. Teorie biologické podmíněnosti sexuální orientace

Jak uvádí sexuolog Procházka ve svém článku *Novinky v biologické podmíněnosti sexuální orientace*⁵ je stále více lidí přesvědčeno o tom, že sexualita není otázkou volby ale otázkou biologie člověka. Pro tuto teorii svědčí také studie genetické (např. častější výskyt homosexuálů ze strany matek), studie neuroanatomické, studie prenatálních hormonů nebo také imunologické studie (např. častější výskyt homosexuality u nejmladších sourozenců). Procházka s odkazem na výzkum Campeno-Cianiho vysvětluje, proč se homosexualita stále udržuje v populaci, když existuje předpoklad, že homosexuální muži i ženy budou méně plodní. Častější výskyt homosexuálů je nejenom ze strany matek homosexuálních mužů, ale také u žen, které mají vyšší počet dětí. Způsobuje to blíže neznámý gen, který u mužů způsobuje právě homosexualitu a u žen vyšší plodnost.

Pro biologicky založenou dispozici k homosexualitě svědčí i výzkumy jednovaječných a dvojvaječných dvojčat, které ukazují, že homosexuální orientace je u jednovaječných dvojčat častější než u dvojčat dvojvaječných. (Zvěřina, Budinský 2004)

Někteří teoretici hovoří také o vlivu vývoje jedince v prenatálním období, kdy v určitém časovém úseku, které trvá pouze asi jeden týden, může dojít k hormonální nevyváženosti centra mezimozku. Dříve se vědci domnívali, že mužskou homosexualitu způsobuje nízká hladina testosteronu. Novější poznatky ukazují spíše na odlišnou reakci sexuálních center mezimozku na tento mužský pohlavní hormon. Někteří odborníci připouštějí dále i jiné činitele, např. vliv stresu nebo toxických látek. (Janošová 2000)

---

⁵ MUDr. Ivo Procházka, *Novinky v biologické podmíněnosti sexuální orientace*, Sexuologický ústav 1. LF UK a VFN [on-line]. Dostupné na <<http://www.cz/view.php?cisloclanku=2006041702-homosexualita-hiv-aids-odborne-prace->> [cit. 17. 4. 2007]

Nové poznatky této teorie přinášejí stále nové pohledy na lidskou sexualitu. Díky nim přestala být homosexualita vnímána jako zhýralost a nemoc.

1.4.2 Sociálně-konstruktivistický model

Z pohledu této teorie vnímají lidskou sexualitu spíše sociologové nebo pracovníci gender studií. Zdůrazňují vliv kultury a sociálního prostředí, ale biologickou podmíněnost nevyřazují. Ve středu jejich zájmu totiž nestojí sexuální orientace, ale spíše formování identifikace a její sociální projevy.⁶

Z psychosociálních vlivů se při vzniku homosexuality nejvíce zdůrazňuje rodina homosexuálního jedince. Současní odborníci se ale shodují na tom, že prostředí může ovlivnit budoucí sexuální chování pouze v prvních letech života člověka. Teorii pozdějších vlivů rodičovského chování a rodinnými vztahy zastává například Lewis Yablonsky, podle kterého lze mužskou sexualitu v určitých případech vysvětlit dominantní matkou a slabým otcem v rodině. Dále předpokládá, že homosexualitu může způsobit i příliš mnoho lásky mezi matkou a dcerou či mezi otcem a synem. (Janošová 2000)

1.4.3 Teorie svedení

Tato teorie patří již ke starším a mnoho současných odborníků se od jejích závěrů odklání. Předpokládá, že příčinou celoživotní homosexuální orientace může být svedení dospívajícího jedince. U žen může vznik homosexuality předznamenat také negativní sexuální zážitek. (Janošová 2000) Jedná se tedy o jakýsi návyk homosexuální orientace, o učení homosexuálnímu chování. (Brzek, Pondělíčková 1992)

Ze všech možných teorií se většina vědců a odborníků přiklání k názoru, že na sexuální orientaci má vliv více činitelů. Největší měrou však působí vlivy biologické. Příčiny vzniku určité sexuální orientace však mohou být u každého jednotlivce do určité míry variabilní. (Janošová 2000)

---

⁶ Tamtéž

1.5 Bisexualita

S problematikou homosexuality je velmi těsně spjata i otázka bisexuality⁷ a mnoho odborných publikací je také popisuje zároveň. Termínem bisexualita je označován stav, kdy osoba nedokáže přesně říci, zda více preferuje osoby mužského nebo ženského pohlaví (Zvěřina, Budinský 2004). Bisexualitou se tedy rozumí celoživotní, neměnný a jedincem nezvolený stav, v jehož důsledku je osoba přitahována a pohlavně vzrušována přibližně stejně muži i ženami. Určité dispozice k bisexualitě má však většina lidí a až do puberty jsou bisexuální projevy téměř fyziologické. Striktně bisexuální muž nebo žena, kteří po celý život stejně intenzivně reagují na osoby obojího pohlaví, jsou nesmírně vzácní. Častější jsou spíše tzv. monosexuální fáze, které se u těchto jedinců střídají. V určitém období žije tento člověk s osobou stejného pohlaví, v jiném období s partnerem opačného pohlaví. (Brzek, Pondělíčková 1992)

Bisexuálové cítí a jednají rovnocenně heterosexuálně i homosexuálně. O přitažlivosti sexuálních partnerů u nich více než pohlaví rozhoduje atraktivnost a chování vybrané osoby. Je však důležité si uvědomit, že bisexuálové žijí v podstatě mimo rámec sexuální orientace, kterou dnešní společnost dělí na dva póly (hetero- a homosexuální). Heterosexuálně založený jedinec vnímá bisexualitu jako zvláštní formu homosexuality a homosexuál pak považuje bisexuála za nerozhodného člověka, který nemá odvalu přiznat svojí homosexualitu ani sám sobě a nutí se do heterosexuálního života. V našich podmínkách se většina bisexuálů bisexuálně nechová, protože tlak společnosti a jejích norem si u nich vynucuje spíše chování heterosexuální. Nejčastěji se naopak bisexuálně chovají homosexuálové. (Brzek, Pondělíčková 1992)

1.6 Normalita homosexuality

Otázka normality je každodenní součástí života jedince společnosti. Každá osoba neustále hodnotí, zda se obléká, chová, mluví... 'normálně'. Otázkou však stále zůstává, co je a co není normální? Kultura, společnost i naši nejbližší nám po celý

---

⁷ Termín prvně užil Darwin pro označení jedinců z rostlinné a živočišné říše, kteří mají zároveň obě pohlaví (Brzek, Pondělíčková 1992).

náš život 'kult normalnosti' upravují, ale stále zůstává měřítko normalnosti záležitostí víceméně subjektivní. Nejčastější problémy s normalitou mívá věc nová nebo různým způsobem odlišná, a tak je to i se sexuální stránkou člověka. Zajisté lze namítnout, že téma homosexuality, bisexuality, transsexuality a dalších není dávno nové, ale stále zůstává od většinově heterosexuální společnosti odlišné. Lze jen doufat, že na své cestě po měřítku normalnosti se rychle blíží k pozitivnímu konci.

Sexuolog Antonín Brzek (Brzek, Pondělíčková 1992) popisuje složitost určení normality a nenormality v sexuologii a psychiatrii. Rozlišil tři základní normalitní hlediska:

a) Norma ideální, která shrnuje požadavky na určitého ideálního člověka, který je dokonalý po všech stránkách, tedy i po té sexuální. Tato norma je výsledkem abstrakce a nesplňuje ji žádný člověk.

b) Norma statistická (průměrová, většinová), která bývá často zaměňována za normu vůbec, což však svědčí o velmi povrchním pohledu. Tato norma stanoví za normální vše, co stojí blízko průměru a co početně převažuje. Sám autor průměrovou normu vidí jako málo významnou, jelikož vůbec nevypovídá o tom, jaký by měl nebo neměl člověk být.

c) Norma funkční, která posuzuje jedince z hlediska některé funkce, jejíž plnění se od něj očekává.

Především je důležité odlišně posuzovat homosexuální orientaci a nositele této orientace, tedy gaye či lesbičku. Z hlediska průměrové normy se však ani v jednom případě nejedná o normalitu, jelikož se homosexualita vyskytuje pouze u několika procent populace. Jak však bylo výše zmíněno, není toto normalitní hledisko příliš významné. Autor přirovnává obavy homosexuálů z toho, že nepřísluší k většině k obavám padesátiletého člověka, že má dosud 'nenormálně' zdravé zuby.

Z hlediska funkční normy se homosexualita nejeví jako překážka, aby její nositel vykonával zcela 'normálně' funkci pracovníka či funkci sexuálního partnera jiné osobě.

Nejdůležitější hlediska jsou hlediska normy ideální. Bohužel však podle této normy není 'normální' nikdo z nás a jak uvádí autor, homosexuální orientace je pro ni stejně nenormální jako plešatá hlava či zaplombovaný zub.

Na toto pojetí normality homosexuality odkazuje ve své práci *Homosexualita v názorech současné společnosti* Pavlína Janošová (Janošová 2000) a do jisté míry jej odmítá, jelikož staví homosexualitu spíše do pozice nenormální. Podle mého názoru je však důležité uvědomit si, že Brzkovo normalitní rozlišení vznikalo v době, kdy byla homosexuální orientace stále ještě víceméně vnímána jako nemoc a zdravotní problém. Při současném chápání s ním lze souhlasit a nevnímat jej jako záporné, protože sám autor téměř vyřazuje normu statickou, podle které by například mohlo být i násilí hodnoceno jako normální, protože se mezi námi objevuje téměř každodenně. Podle normy ideální je nenormální i jakýkoli heterosexuál a z hlediska normy funkční lze již těžko najít funkci, podle které by byla homosexuální orientace nevyhovující. Proto si myslím, že ze současného pohledu výše uvedená normalitní hlediska staví homosexualitu do pozice pozitivní, tedy normální.

2. Homosexualita a socializace

Žádný jedinec nedokáže žít bez společnosti. Proto je homosexualita, stejně jako jakákoli jiná odlišnost, poměřována vztahem k ostatním lidem, přátelům, rodičům. Každá kulturní společnost stanovuje své normy, které předurčují život člověka. Ukáží mu roli dítěte, studenta, rodiče, muže nebo ženy, partnera, zaměstnance a dále mu určí, jak je vhodné se v těchto rolích chovat, aby nebyla narušena vzájemná komunikace a život celé společnosti. Co se od norem odlišuje, bývá často vnímáno jako nebezpečné nebo nevhodné. Společenské normy nejsou statické, ale mění se místně i časově, což dokládá i různé vnímání homosexuality v odlišných kulturách, zemích nebo během historického vývoje.

Pro gaye a lesbičky je jejich okolí možná ještě více důležité než pro ostatní jedince. Svým zaměřením vyvolávají pozornost často v situacích, které jsou pro jiné naprosto běžné. Například představit rodičům svého prvního partnera a přiznat se tak naprosto otevřeně ke své odlišné sexualitě, bývá pro mnohé homosexuály natolik těžký krok, že jej nikdy neprovedou. Takovéto chování podporují i stále velmi rozšířené, a přesto neobhajitelné, mýty o homosexualitě.

2.1 Sexuální identifikace, gender

Sexuální identifikace určuje, za koho se jedinec považuje. Na ujasnění této identifikace staví každý jedinec svůj další citový život týkající se partnerství a rodiny. (Janošová 2000) Již od narození jsme vychováni v určitých sexuálních rolích a to v rámci rolích pohlavních. Málokterí rodiče si připustí, že by jejich dítě nemělo být 'normálně heterosexuální' a jeho opačné projevy se snaží převychovávat nebo alespoň zakazovat. Naše pohlavní identita neboli způsob, jak vnímáme své tělo a jak sami sebe chápeme, jsou do značné míry ovlivněny sociálně. (Fafejta 2004)

Gender⁸ je podle sociologa Fafejty sociální konstrukt a teoreticky jich může být nekonečně mnoho. Je závazný na základě sociálních norem, každému jedinci je vštěpován od narození a stává se tak nedílnou součástí jeho identity. Je mu prakticky vštěpován ještě dříve, než si dokáže uvědomit sám sebe a své pohlaví. V naší společnosti, která neodlišuje mezi pohlavím a genderem, se jedná o gendery dva: ženství a mužství. Společnost je stále postavena na normalitě heterosexuality, a proto je to pouze heterosexuální muž a heterosexuální žena. Naše identita je srozumitelná pouze tehdy, je-li zařaditelná do jednoho z těchto dvou genderů. Autor pro srovnání popisuje společenství v Latinské Americe, které rozlišuje dvě pohlaví – mužské a ženské, ale určuje tři gendery, a to mužský, ženský a třetí tvoří žensky působící homosexuální muž. Lesba se pak těmto genderovým kategoriím přičítá. Pohlaví je nezpochybnitelné, ale gender ano. Podle společenské normy je socializace úspěšná, když se každý jedinec ztotožní s genderovou identitou svého pohlaví a nepochybuje o ní. (Fafejta 2004)

Společnost a tlak socializace každého jedince nutí, aby se do určité role definoval, aby určil sám sebe jako heterosexuála, gaye, bisexuála atd. Mnoho lidí má však pocit, že pro ně definice ohledně sexuální orientace, které stanovila společnost jako normální či nenormální, nestačí. Jsou pro ně často omezující a příliš vyhraněné. (Bass, Kaufman 2003) Leslie Feinberg tuto zmatenou situaci přirovnává podle svého vlastního vztahu k teflonu „*nechytá se na něj žádná sexuální klasifikace*“ (Feinberg 2000, s. 104).

---

⁸ Termínem gender se rozumí kulturní a sociální stereotypy a očekávání, které tvoří společnost na jednotlivé pohlaví (Fafejta 2004, s. 30).

2.2 Homosexualita v dětství

Někteří jedinci mají nápadné znaky, které jsou typické pro druhé pohlaví. Odborníci je pak označují jako maskulinní a femininní rysy, které se objevují u homosexuálů i heterosexuálů. Mezi homosexuály se předpokládá vyšší výskyt femininních mužů a maskulinních žen než ve zbytku populace. Takovéto chování se objevuje již u dětí a není vyloučeno, že se jedná o příznaky budoucí homosexuální orientace, tedy o tzv. prehomosexualitu. (Janošová 2000)

Pro homosexuálně orientovaného chlapce je častá nechuť k agresivním hrám, k zápasům a i ve škole jsou klidnější než jejich vrstevníci. Naopak někdy rádi pomáhají v domácnosti. Někdy bývá již od útlého dětství narušen vztah otce a syna, protože pro otce bývá syn nechovající se náležitě klukovsky často zklamáním. Podobně prehomosexuální dívky se v mnohém mohou projevovat chlapecky, cítí se lépe v kalhotách, rády hrají fotbal a závodí. V pubertě, kdy se projeví první city k ženám, je jejich homosexualita často posuzována jako další projev neposlušnosti a nikoli odlišná sexuální orientace. Tyto projevy jsou však u každého jedince značně variabilní. Rodiči vynucená změna chování by mohla vést k narušení duševního vývoje dítěte. Prehomosexuální dítě postrádá navíc základní předpoklad pro svoji sexuální identifikaci – kladný homosexuální identifikační vzor. Usiluje tedy o identifikaci s heterosexuálním vzorem matky nebo otce, což u něj vyvolává pocity nejistoty a zmatku. (Brzek, Pondělíčková 1992)

2.3 Coming out proces

Zásadním momentem ve vývoji nejen osobní identity ale také vztahu k budoucím partnerům homosexuála je tzv. coming out. Jedná se o zveřejnění své sexuální orientace a definování sebe sama jako gaye nebo lesbičky. Tento proces je složitou a konfliktní záležitostí odehrávající se v různých sociálních situacích. Mnozí svoji homosexuální orientaci tají z obav odcizení se původní rodině nebo dokonce jejího zavržení. Odhaduje se, že pouze polovina homosexuálně orientovaných lidí oznámí svou orientaci rodičům a přátelům.

Přijímání své odlišné sexuální orientace je pro většinu gayů a leseb bolestný a zmatečný proces. Často i jedinci žijící v homosexuálním vztahu mohou svoji orientaci popírat. Důvodem je i neexistující model fungování šťastného homosexuálního páru. (Sobotková 2001)

Problematiku coming outu popisují autorky Ellen Bass a Kate Kaufman takto „(...) väčšina z nás získava počas dospievania veľmi negatívne informácie o gejoch a lesbách, takže je nezvyklé cítiť šťastie z odhalenia, že vás priťahuje niekto rovnakého pohlavia.“ (Bass, Kaufman 2003, s. 33)

Důsledkem odmítání vlastní homosexuální orientace a s ní spojených konfliktů bývá snaha o život, který mají i ostatní. Gayové a lesby pak vstupují do předem nešťastných manželství. (Zvěřina, Budinský 2004)

Proces uvědomování si svého já začíná v období puberty, ale někdy může z různých důvodů proběhnout i mnohem později. Homosexuála čeká v tomto období zápas se svým svědomím, protože je sám ze sebe zklamán. Je pro něj charakteristické intenzivní prožívání odlišnosti a s ním související osamělosti. Mohou se objevit i depresivní stavy s pocity těžké beznaděje. Problémem se stává i již výše zmíněná absence životních vzorů, jelikož se většina homosexuálů narodí rodičům heterosexuálním, ale jejich partnerský vzor je pro ně nepřijatelný. Vzájemné odcizení s rodiči, které může v tomto období vzniknout, nebývá pouze krátkodobé. (Janošová 2000)

2.3.1 Coming out a původní rodina

Významným prvkem v procesu sebepochopení se stává rodina a její postoj k homosexuálnímu dítěti či k partnerství jejich dospělého dítěte s osobou stejného pohlaví. Podpora rodičů a sourozenců přispívá k psychické vyrovnanosti a stabilitě, zatímco odmítání původní rodinou vede k dlouhodobé psychické bolesti. (Sobotková 2001).

Na postoji rodičů se více než jejich vzdělání či úroveň inteligence podílejí vztahy uvnitř rodiny a jejich kvalita. (Janošová 2000)

Žádní rodiče nepředpokládají, že by jejich dítě mohlo být homosexuálně orientované, a proto zpočátku prožívají ztrátu ideálu 'perfektního dítěte'. Potýkají se

s vlastními negativními stereotypy a předsudky, strachem z reakce okolí a v nemalé míře i s pocity studu a viny. Proces akceptace homosexuálně orientovaného dítěte závisí zejména na tom, zda rodiče již znají někoho se stejnou orientací, jak dlouho už vědí o homosexualitě svého dítěte, na přítomnosti dalších dětí v rodině, na kvalitě vztahu s dítětem a také na tom, zda dítě žije ve stabilním sexuálním vztahu. (Sobotková 2001)

Partnerský vztah se však na počátku akceptace homosexuality vlastního dítěte může stát spíše problémem. Rodiče se přizpůsobí faktu, že jejich dcera je lesba či syn gay, ale je pro ně často těžké setkat se s jejich partnerem. Osobní setkání s přítelem či přítelkyní je totiž jakýmsi veřejným stvrzením homosexuální orientace dítěte. (Bass, Kaufman 2003)

Jak procházejí coming out procesem české lesby a gayové ukazuje studie *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*, kterou v roce 2003 vypracovali autoři Procházka, Janík a Hromada⁹. Zjišťovali, jak otevřeně vystupují vůči svému okolí, a to podle otázek, zda o jejich orientaci ví celá rodina (uvedla třetina respondentů), pouze rodiče (43 % respondentů), alespoň někdo z rodiny (11 % gayů a leseb) nebo zda o jejich orientaci neví vůbec nikdo z rodiny (14 %). Svou sexuální orientaci netají před svými přáteli 27 % osob a dalších 45 % respondentů uvedlo, že o jejich homosexualitě vědí alespoň někteří přátelé. Stále však zůstává 7 % lidí, kteří svoji variantní sexuální orientaci tají naprosto všem ve svém okolí. Otevřenější vůči svému okolí jsou podle tohoto výzkumu spíše ženy a mezi ty, kteří svoji orientaci tají téměř celému svému okolí, patří zejména starší gay muži.

Téměř čtvrtina homoerotický cítících osob se také vyhýbá jakýmkoli projevům (polibky, držení za ruce) se svým partnerem na veřejnosti. V těchto projevech jsou častěji otevřenější lesbické ženy než gay muži a k nejméně otevřeným ve svých projevech patří lidé vysokoškolsky vzdělaní.

---

⁹ Ivo Procházka, David Janík, Jiří Hromada, *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*, Gay iniciativa, 2003. [on-line] Dostupné na <http://gay.iniciativa.cz/download/diskriminace_cz.pdf> [cit. 10. 8. 2007]

2.4 Homosexuální páry

Odborníci se snaží o jistou charakteristiku homosexuálně orientovaných jedinců a jejich partnerských vztahů. Porovnávají je s většinou heterosexuální společností, která zde opět představuje normu. Obsah této problematiky je natolik variabilní, že je popsáno pouze několik málo bodů, které mají vypovídat o tom, jací jsou homosexuální muži a homosexuální ženy. Pro jejich trvalé a spokojené partnerství jsou důležité stejné věci jako v jiných lidských vztazích – láska, komunikace, podpora.

Homosexuální partnerství poznamenává i přístup původní rodiny. Její neschválení partnera či odmítnutí homosexuální orientace dítěte často znamená rozpad vzájemných vztahů rodina-dítě i partner/ka-partner/ka. Homosexuální jedinec získává pocitu viny a trpí ztrátou podpory rodinného zázemí, základních jistot a také sebevědomí. Labilita partnerství pak není pouze otázkou nepřizpůsobivosti odlišné identity.

Partnerství osob stejného pohlaví bývají charakteristická větší rovností mezi partnery. A přestože je ženská homosexualita společensky lépe přijímána a také méně nápadná, jsou lesbické páry snad i více obezřetné než muži při vztahu k jiným lidem. Většinou se tím ochuzují o podporu přátel a příbuzných. (Janošová 2000)

Předpokladem pro kvalitní homosexuální partnerství je vědomí své sexuální odlišnosti a uspokojení ze způsobu života a společného soužití. Jedinec se hlásí ke své homosexuální orientaci i ke svému partnerovi. (Brzek, Pondělíčková 1992)

2.4.1 Homosexuální muži

Homosexuální muži jsou popisováni jako více promiskuitní a téměř neschopní stálého a pevného partnerství. Jejich vztahy mají odlišnou dynamiku než vztahy lesbických žen. Jako první je u nich popisována fáze intenzivního zamilování, která je spojována s největším důrazem na sex a menším již na udržení vztahu při konfliktech. Často trvá až tři roky, než vyjde vztah najevo před rodiči a než je akceptován. V další fázi je již pro mužský homosexuální pár charakterická dokonalejší spolupráce, větší důvěra a vzájemná oddanost. (Sobotková 2001)

Uvádí se, že sotva čtvrtina partnerských vztahů mezi muži zvládne 'kritických' pět let soužití, po kterých již teprve následuje pevný a soudržný vztah. Pro trvalé a harmonické soužití se předpokládají také kromě erotické přitažlivosti (stejně jako u heterosexuálů) společné hodnoty, zájmy a vzájemná úcta. Snad právě proto vytvářejí stabilnější dvojice muži ve středním věku. (Brzek, Pondělíčková 1992)

Mužské homosexuální dvojice mají málo příležitostí pečovat o děti, proto je u nich zaznamenána vyšší kulturní a sociální angažovanost. Mužská homosexuální menšina má také větší soudržnost a na veřejnosti vystupuje více než minorita lesbická. (Zvěřina, Budinský 2004)

2.4.2 Homosexuální ženy

Pro homosexuální ženy je ve většině publikací, odborném i obecném jazyce vžitý termín lesba¹⁰ nebo lesbička. Jsou charakterizovány jako méně promiskuitní a s větší tendencí hledat a budovat stálý vztah, který nebudí takovou pozornost jako mužský homosexuální pár. (Zvěřina, Budinský 2004)

Vztah dvou žen je z počátku poznamenán rozhodováním, jak vztah definovat, zda do něj investovat a zda jej sexualizovat. Poté přichází fáze romantického vzplanutí a pár začíná intenzivně sexuálně žít. Brzy se zvyšuje stabilita vztahu a dochází k plnému uvědomění si, co vztah znamená. (Sobotková 2001)

Partnerské vztahy lesbiček bývají stabilnější a harmoničtější než vztahy dvou mužů. V průměru mívají homosexuální ženy až pět partnerek za život (Brzek, Pondělíčková 1992).

2.5 Mýty o homosexualitě

Irena Sobotková se v části své publikace *Psychologie rodiny* (Sobotková 2001) věnuje také rodinám homosexuálních partnerů. Zabývá se problematikou

---

¹⁰ Ženská homosexualita je označována termínem lesbická láska, který vychází ze života básnířky Sapphó. Žila v 6. stol. před n. l. na východořeckém ostrově Lesbos, kde vedla školu pro mladé dívky. Její básně byly ve své době jedinečné a dodnes patří k dílům světové literatury. Sapphó umírá tragicky kvůli neopětované lásce jedné dívky. (Brzek, Pondělíčková 1992)

stereotypů a mýtů, které se týkají homosexuality a které jsou typické pro naši společnost. Sestavila je do několika bodů:

- gayové se chovají žensky a lesby mužsky
- většina homosexuálních párů má rozdělené tradiční role na mužskou (aktivní) a ženskou (pasivní)
- homosexuální muži jsou promiskuitní
- většina homosexuálů je nešťastných a snaží se vrátit k heterosexuality
- homosexualita je nepřírozená, protože se jinde v živočišné říši nevyskytuje
- homosexuál je snadno identifikovatelný jedinec podle vnějších znaků, projevů a způsobů chování.

Sociolog Fafejta popisuje, že gay bývá v naší společnosti vykreslován jako ten, kdo „(...) *si libuje ve sladkých barvách a řečech, povoláním je kadeřník nebo módní návrhář, každý jeho pohyb je karikaturou ženství.*“ (Fafejta 2004, s. 92)

3. Homosexualita v lidské společnosti

Lidská společnost je místem života každého z nás. Snažíme se správně socializovat, dodržujeme normy chování, oblékání, komunikace, neboli chováme se tak, aby nám ostatní rozuměli a nebyli jsme z této společnosti odsunuti jako ti jiní, odlišní. Existují však prvky, kterými se někteří jedinci liší od ostatních – barva pleti, tvar očí, charakter nebo také odlišná sexualita. Společnost se s těmito odlišnými prvky různě vyrovnává, přijímá je nebo odmítá. Odmítání homosexuality podporuje neznalost i nedostatek informací, což vede k homofobii a homofobní společnosti. Důležitým prvkem v přijímání odlišností je i víra a náboženství, aktivity odlišných lidí, kulturní vývoj společnosti nebo postoj ostatních jedinců.

3.1 Homofobie

Termínem homofobie se označují veškeré obavy (reálné i nereálné) z homosexuální orientace. Pravým základem těchto obav je strach z neznámého, neobvyklého, odlišného. Mnozí lidé nacházejí oporu pro své homofobní postoje například v náboženských argumentech. (Zvěřina, Budinský 2004)

Předpojatost vede k tomu, že gayové, lesby a bisexuálové zažívají diskriminaci, odmítání, verbální a mnohdy i fyzické útoky. Také kvůli těmto stereotypním postojům mnoho homosexuálů svoji sexuální orientaci tají a skrývá¹¹. (Bass, Kaufman 2003)

I někteří 'tolerantní' lidé považují homosexualitu za něco, co nemá být ukazováno na veřejnosti. Je to soukromá věc a její veřejné projevy jsou neslušné. Naopak když se veřejně projevuje heterosexuál, je to zcela normální a nezasluhuje to pozornost. (Fafejta 2004)

3.2 Gay a lesbická komunita, G/L hnutí

Homosexuálně orientovaní lidé nesou označení menšiny a stigma odlišné sociální skupiny. Časté jsou pocity izolace, což vede ke sdružování do větších společenských útvarů. (Sobotková 2001)

Jak uvádí Jiří Fanel ve své *Gay historii* (Fanel 2000) existovaly mezi českými gayi od sedmdesátých let určité ustálené způsoby společenského života, které znamenaly významný posun od dřívější anonymity. V Praze, Brně a mnoha maloměstech vznikaly „rodinné“ společnosti neboli malé okruhy přátel, kteří se pravidelně scházeli. Otevřenějším společenstvím se staly „intelektuální salóny“, které se nacházely často v ateliérech umělců, kde se popíjelo, debatovalo a odpočívalo. Přístup do tohoto společenství byl však podmíněn známostí některého z členů. Nejotevřenějším společenstvím se staly „veřejné lázně“, které tu byly pro každého nikoli jen pro gaye a lesby. Tradičním místem se staly například Karlovy lázně fungující do konce 90. let. Dlouhou tradici vytvořil poslední typ společenského života „barové kluby“. Například v Praze se tak stala známým místem pro setkání homosexuálně orientovaných lidí vinárna Globus, T club nebo vinárna U Mikuláše Dačického z Heslova.

Od prvních porevolučních měsíců se začaly vytvářet pro život homosexuálů nové předpoklady. Rozvíjí se kulturní i zábavní život gayů nikoli však jednoduše a bez problémů. Prvním krokem v organizování gay-komunity se stala psychoterapeutická skupina pro gaye a lesbičky, která vznikla při Sexuologickém

---

¹¹ Invisibility (neviditelnost), tento anglický termín se používá pro skrývání a utajování vztahu. (Sobotková 2001)

ústavu v Praze pod vedením MUDr. Ivo Procházky. Později plynule přešla do první v ČSSR zaregistrované homosexuální organizace Lambda Praha. Brzy vznikly její sekce v Českých Budějovicích, Ostravě a Brně. 12. února 1990 se všechny čtyři spojily ve Svaz Lambda.

Aktivita organizací a dalších společenských útvarů se začala vyvíjet směrem k lidem a celé společnosti. Za hlavní úkol měla zastavení jakékoli diskriminace. K dosažení cílů mělo pomoci programové společenské seskupení gayů a lesbiček. 29. června 1990 tak bylo v Brně založeno SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů). Konečně přišlo zastání těch, kteří dosud byli přehlíženi, diskriminováni či šikanováni pro svou sexuální orientaci. Smyslem SOHO je zajistit bezpečné sociální postavení homoeroticky orientovaným lidem. Jako první dosáhla organizace například zrušení policejní kartotéky gayů nebo sjednocení věkové hranice přípustného pohlavního styku bez ohledu na sexuální orientaci.

V nových podmínkách začaly vznikat speciální gay-podniky, které poskytují lepší prostředí na běžné společenské úrovni. Čeští gayové mají od devadesátých let mnoho nových příležitostí: jsou pořádány průvody solidarity s postiženými AIDS tzv. „Candlelight“, soutěže (například Gay Men, gay-olympiády), vznikají různé časopisy (například Promluv, SOHO revue, GAYČKO) a rozvíjí se také spolupráce s ostatními médii.

3.3 Homosexualita v dějinách

Homosexuální orientace není módním výstřelkem moderní doby¹², ale existovala v každé společnosti a každé kultuře. V celé historii se pouze liší její vnímání. Mnozí autoři sestavují seznamy historických osobností a umělců, kteří byli homosexuální. Důležité je však rozlišit vnímání homosexuality dnes a v době života těchto jedinců. Na tuto problematiku zkreslování historických pramenů a života lidí upozorňuje například historička Leila J. Rupp, sociolog Martin Fafejta a mnozí jiní. Právě Fafejta říká, že homosexualita v dnešní západní společnosti je něčím jiným než často zmiňovaná antická homosexualita. V antickém Řecku neexistovaly specifické

---

¹² Jedna z nejstarších zmínek o homosexualitě pochází ze starověkého Egypta. Tzv. egyptská naučení varovala dospělé muže před sváděním chlapců. (Janošová 2000)

kategorie a neodlišovala se heterosexuality a homosexualita. Smysl má pouze sexualita. „(...) je to podobné, jako když v naší společnosti neodlišujeme sexuální styk modrookého muže s modrookou ženou od styku zelenookého muže s černooukou ženou. Vždy jde o sex, barva očí jej nedělá ničím zvláštním.“ (Fafejta 2004, s. 10)

Na rozdíl od dnešního pojetí zde nebyla sexualita na prvním místě. Jednalo se o svazek učitele a žáka, který byl pedagogicky a výchovně veden ke skutečnému muži. Vše bylo podřizováno výchovně-vzdělávacímu aspektu. Učitel (erast) byl aktivní člen vztahu a žák (eromen) pasivní. Opačný vztah by nebyl vnímán jako normální, protože by nesloužil svému účelu. Žák obdivoval svého učitele a vznikala mezi nimi pevný vztah se vzájemnou láskou, která vedla k dobrovolnému podřízení se autoritě a ke skutečnému zájmu o přijímání i předávání toho nejlepšího z vědění. Homosexuální chování erasta nevypovídalo nic o jeho sexuální orientaci. Pouze jednal v rámci své sociální role. (Fafejta 2004)

Ve starověku začalo dlouhé období odmítání homosexuality, což bylo způsobeno zejména převládajícím působením judeo-křesťanské tradice. Homosexuální orientace byla po dlouhá staletí považována za hřích, nemravnost, sodomii. Tolerantním obdobím se stala pouze renesance. (Janošová 2000) Až v 19. století¹³ se objevují názory, které vnímají homosexualitu jako chorobu, které se jedinec nezbaví, a proto musí být léčena. Jedná se o vrozenou vadu, která je pro lidský druh nepřírozená. Prvně se také přemýšlí o homosexuální osobnosti, jejíž sexualita je charakteristická pro veškeré projevy jednání. Ve druhé polovině 19. století vznikají kategorie „homosexuál“ a „heterosexuál“. (Fafejta 2004)

20. století je charakterizováno silnou diskriminací homosexuality v nacistickém Německu a protipólem se stávají liberalizační vlny, které vedly k odkriminalizování a odpatologizování homosexuality ve většině západních společnostech.

V následujících dvou podkapitolách jsou uvedena dvě historická období, které představují protipóly ve vnímání homosexuality a homosexuálních lidí.

---

¹³ V roce 1867 definoval Carl H. Ulrichs homosexualitu jako „třetí pohlaví“. Znamenala mezistupeň mezi mužem a ženou. Později německý lékař Magnus Hirschfeld prvně považoval homosexualitu za vrozenou a sestavil petici, která měla pomoci k odtržení homosexuálního chování. (Janošová 2000)

3.3.1 Homosexualita z Aristofanova mýtu

V antice bylo homosexuální chování dospělého muže a chlapce vnímáno jako cesta k získání plnohodnotného mužství. Platón předkládá v jednom ze svých děl mýtus, který vypráví dramatik Aristofanes. Podle jeho slov existovali původně lidé trojího pohlaví – mužského, ženského a androgynního neboli mužského a ženského zároveň. Lidé trpěli nesmírnou pýchou a útočili na bohy, za což je Zeus potrestal rozetnutím. Z mužského pohlaví vznikli dva muži, z ženského naopak dvě ženy a z androgynního muž a žena. Aristofanes tak předpokládá, že ti muži, kteří vznikli rozdělením mužského pohlaví milují mužskou lásku. (Fafejta 2004, s. 85-86)

3.3.2 Nacistická genocida

Totalitní systém je vždy charakterizován silnou nenávistí k odlišnostem. Nacistická ideologie vinila gaye z „promrhávání“ rozplodovací síly mužů a homosexualita se stala i důvodem pro vyloučení z SS. Diskriminace homosexuality v Německu začala v roce 1933, kdy musely být uzavřeny gay-podniky a o rok později vznikly tzv. růžové seznamy (Rosa Listen). Za doby fašismu bylo odsouzeno okolo 50 000 gayů a 10 000¹⁴ z nich skončilo v koncentračních táborech, kde byli označováni růžovými trojúhelníky a následně šikanováni. Do roku 1940 měli homosexuálové ještě možnost volby, a to mezi transportem a kastrací. (Janošová 2000)

Na rozdíl od americké homofobie, která vychází z puritanismu, měla německá zejména rasové důvody. Ideologie silných a rasově čistých mužů by byla homosexualitou silně narušena. Homosexuální chování vedlo jako nepřirozená společenská nemoc k nedokonalosti rasy. (Fanel 2000)

---

¹⁴ Odhady historiků se značně liší. Francouzský badatel J. Boisson uvádí, že v nacistických koncentračních táborech zahynulo kolem miliónu gayů. Americký dějepisec R. Plant naopak hovoří o patnácti až dvaceti tisících. (Fanel 2000)

3.4. Homosexualita a křesťanství

Názory na sexualitu a sexuální orientaci ovlivňuje u mnoha lidí jejich víra. Podle zákonů vyznávaného náboženství hodnotí nejen sexuálně odlišné jedince, ale i vlastní sexuální život. Problémem se potom stává, když také oni patří do jiné, odlišné, menšinové skupiny, kterou jejich víra vnímá jako hříšnou.

Mnohé církve dnešní doby považují za svůj hlavní cíl ochranu tradičních hodnot společnosti. Nejsou ovlivněni celospolečenskou liberalizací ani výsledky vědeckého bádání. V otázkách homosexuality pak vycházejí z vlastní interpretace biblických veršů. (Janošová 2000)

Zpočátku byla i v církvi homosexualita víceméně tolerována a tělesná družnost mezi chlapci byla chápána i jako další stupeň k posvátnějšímu vztahu na cestě k Bohu. Opačným směrem se situace vyvinula v polovině 11. století a přispělo k tomu pojednání *Knihy Gomorry*, která je silným výpadem proti homosexualitě. Homosexuální lidé začali být připodobňováni hyenám, o kterých se tvrdilo, že jsou oboupohlavní. Nastal obrat k intoleranci. (Fanel 2000)

V současnosti se teologové a ostatní věřící rozdělují na ty, kteří homosexualitu s určitým omezením přijímají a na ty, kteří ji stále vnímají jako hříšnou sodomii.

Tim Stafford (Stafford 1996) poukazuje na to, že podle správné interpretace Listu Římanům je homosexualita nepřírozená. Proti opačným názorům to vysvětluje větou „*Lidé zrození z hříchu nemohou rozpoznat jeho nepřírozenost.*“ (Stafford 1996, s.107) Homosexuální vztah nenabízí věrnost ani lásku, protože homosexuální lidé jsou promiskuitní a žijí pouze svou sexuální touhou, která je často zavádí k podlehnutím novým, krásným a mladým objektům. Takovýto vztah nemůže ukazovat slávu Boží lásky, a protože je homosexualita a erotická přitažlivost v člověku pevně zasazená, mají homosexuálové jedinou možnost, jak žít pozitivní život. Touto možností má autor na mysli celibát.

Také teolog Hans Rotter (Rotter 2003) považuje homosexualitu za věc nenormální, protože „*V normálním případě nalézá pohlavní sklon své naplnění ve vztahu muže a ženy.*“ (Rotter 2003, s. 95) Homosexuál by měl být schopen kontrolovat své vnější i vnitřní chování a pomocí různých činností předcházet

chování chybnému. Přestože se autor chce stranit jakémukoli mravnímu odsuzování, zdůrazňuje, že homosexualita má oproti heterosexualitě negativní aspekty, a proto nemůže být stejně žádoucí. Za jeden z těchto negativních aspektů označuje menší možnost nalézt trvalý vztah. Upřednostňování heterosexuality je tak naprosto legitimní a nutné, protože zamezuje posilování homosexuálních vloh.

Smyslem plně přijímajícího postoje k homosexualitě je víra, že homoerotické cítění je součástí Božího plánu stvoření, a tak jsou homosexuální projevy stejně dobré a přirozené jako heterosexuální. K takovému postoji však většina teologů cestu nenašla, což snižuje atraktivnost církvi pro mnoho, zejména mladých, lidí.

Zkušenost s diskriminací v církvi podle posledních výzkumů (Procházka, Janík, Hromada 2003) zažila 22 % věřících homosexuálně orientovaných lidí. S diskriminací se setkalo více mladých a vzdělanějších gayů a leseb, kteří vystupují vůči svému okolí a tedy i církvi otevřeněji.

3.5 Postoje současné české společnosti

Propracovaných výzkumů, které by hodnotily postoje současné české společnosti k různým otázkám týkajících se homosexuální orientace, nebylo publikováno mnoho. Ve většině z nich vystupuje česká společnost jako liberální a informovaná. Tolerantní postoje se však často mění v otázkách týkajících se rodičovství, partnerství nebo adopce. Liberální postoje se mírně liší mezi pohlavím a důležitým aspektem se stává také vzdělání či místo bydliště.

Autoři Jaroslav Zvěřina a Václav Budinský (Zvěřina, Budinský 2004) se odvolávají na výzkum společnosti DEMA provedený v roce 1994. Více jak polovina respondentů uvedla jako svůj názor, že homosexualita nikomu neškodí. Protipólem se stala odpověď, že homosexualita je zlovyk, který by měl být trestán. Tuto odpověď zvolilo 2,9 % mužů ve věkové skupině do 30 let a 14 % mužů ve věkové skupině nad 60 let. Velice výrazně se v tomto výzkumu projevilo náboženské vyznání.

Na základě vlastních výzkumů hodnotí postoje české společnosti k homosexualitě Petr Weiss a Jaroslav Zvěřina (Weiss, Zvěřina 2001). Porovnávají

hodnoty získané výzkumem v roce 1993 s hodnotami získanými druhým výzkumem o pět let později. Jejich výsledky znázorňuje tato tabulka:

Tab. č. 2: Postoje k homosexualitě (v procentech)

	Muži		Ženy	
	1993	1998	1993	1998
<i>Je to zlovyk, který by měl být trestán.</i>	6	8	6	4
<i>Odchylka od normálu, jež může škodlivě působit zejména na mládež.</i>	15	13	12	9
<i>Je to nemoc, za níž postižený nemůže.</i>	33	31	41	34
<i>Odchylka od normálu, která nikomu neškodí.</i>	23	27	19	26
<i>Je to přirozený projev lidské sexuality.</i>	22	21	22	28

Pozn.: Weiss, Zvěřina, *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*, 2001, s. 108

Autoři poukazují na velmi nízké procento výrazně restriktivních postojů v této oblasti (v roce 1998 pouze 8 % mužů a 4 % žen).

Průzkum postojů k homosexualitě různých sociálních skupin provedla a publikovala Pavlína Janošová v knize *Homosexualita v názorech současné společnosti* (Janošová 2000). Pomocí dotazníkové metody zhodnotila názory 408 respondentů. Výsledky je nutno hodnotit s ohledem na nerovnoměrné rozložení dotazníků mezi respondenty podle vzdělání. Z celkového počtu odpovědělo na otázku 397 respondentů se středním nebo vysokoškolským vzděláním a pouze 8 se vzděláním na SOU. Problémem se toto hledisko může stát v momentě, kdy považujeme vzdělanější lidi za liberálnější a méně vzdělané za spíše netolerantní.

Jedna z otázek, které ve svém dotazníku Janošová položila, zjišťovala vlivy, které u respondentů působily na téma homosexuality. Výsledky představuje následující tabulka:

Tab. č. 3: Kdo ovlivnil nejvíc Váš názor na homosexualitu a lidi, kterých se týká?

odpověď	počet odpovědí	počet odpovědí v %
<i>církev nebo náboženská organizace</i>	49	12,01
<i>televize, tisk, škola</i>	160	39,22
<i>rodina a známí</i>	81	19,85
<i>osobní setkání s někým z nich</i>	70	17,16
<i>nikdo na mě v tomto směru nepůsobil</i>	108	26,47
<i>... (různé)</i>	37	9,07
<i>nevyplnily</i>	2	0,49

Pozn.: Janošová, *Homosexualita v názorech současné společnosti*, 2000, s. 105

Odpovědi ukazují, jak je důležitý výchovný proces ve školách na utváření životních názorů a postojů jedince a jen potvrzují silný vliv médií v naší společnosti. Dokládá to, že právě učitelé a významní činitelé, jako ti, kteří jsou lidem „na očích“, by se nejvíce měli vyvarovat jakýchkoli homofobních názorů a měli by se snažit působit na odstranění zvnitřnělých mýtů a stereotypů ve společnosti. Samozřejmostí jsou pak snadno dostupné informace, které také vedou k vyšší toleranci obyvatelstva, které začne přijímat homosexuálně orientované lidi takové, jací jsou a jejich partnerství bude považovat za přirozené.

Názory současné společnosti na způsob života homosexuálních lidí znázorňuje tabulka č. 4, která ukazuje jak četné jsou určité způsoby, které by si měli gayové a lesbičky zvolit pro svůj život. Výrazně převažují čísla u odpovědi *homosexuální partnerství*, kterou volily spíše ženy.

Tab. č. 4: Takto orientovaní lidé by měli žít

Takto orientovaní lidé by měli žít	počet odpovědí		počet odpovědí v %	
	muži	ženy	muži	ženy
<i>v pohlavní zdrženlivosti</i>	51	39	32,9	15,54
<i>v homosexuálním partnerství</i>	75	176	48,39	70,12
<i>snažit se o heterosexuální adaptaci</i>	20	13	12,9	5,18
<i>jak sami chtějí</i>	15	17	9,68	6,77
<i>... (různé)</i>	12	15	7,74	5,98
<i>nevedli</i>	3	7	1,94	2,79

Pozn.: Janošová, *Homosexualita v názorech současné společnosti*, 2000, s. 113

4. Homosexualita a diskriminace

I když postoje současné společnosti vypovídají o její toleranci vůči homosexuální menšině, která je zejména výsledkem určitého opuštění tradičního restriktivního judeo-křesťanského postoje k odlišnosti a také lepší informovanosti, neznamená to, že homofobii a diskriminaci kvůli své sexuální orientaci gayové a lesbičky nezažívají. Největší míru netolerance v dnešní době homosexuálové zažívají při zakládání rodin a při snahách uplatnit svoji touhu po rodičovství. Míru diskriminace této menšiny popisují také postupy změn v právních postojích.

Jak dokládají výzkumy (Procházka, Janík, Hromada 2003) 65 % homosexuálně zaměřených osob se setkalo s určitou formou diskriminace. Různým způsobem byly diskriminovány spíše ženy (72 %) než muži (61 %). Přímo s fyzickým násilím, při němž útočník věděl či tušil, že je oběť homosexuálně orientovaná, se setkalo 15 % gayů a lesbiček. Mezi napadenými mírně převažovali muži a také právě u nich se jednalo o opakované útoky oproti ženám, u kterých se spíše jednalo o jednorázovou zkušenost. Pouze 18 % z napadených ohlásili útok polici.

4.1 Diskriminace

Diskriminace je v odborné literatuře chápána jako „rozlišování, at' již úmyslné nebo ne, založené na důvodech vztahujících se k osobní charakteristice jednotlivce nebo skupiny s důsledkem ukládání břemen, povinností nebo znevýhodnění tomuto jednotlivci nebo skupině, jež nejsou vyžadována po ostatních, nebo která zadržují či omezují přístup k příležitostem, dobrům a výhodám dostupným ostatním příslušníkům společnosti.“ (Bobek, Boučková, Kühn 2007, s. 257-258)

Důsledkem diskriminace z důvodu sexuální orientace je zejména vyloučení a odsunutí této menšiny na okraj zájmu i práv. Není výraznější diskriminace než zásah do práv jedince, který je tak vystaven možnosti trestu a společenského opovržení, a to pouze za projevy, které jsou vlastní celé jeho menšině. Proto je až s podivem, jak dlouho se udržela trestnost projevů homosexuality v právních rádech demokracií. (Bobek, Boučková, Kühn 2007)

4.2 Historie právních postojů k homosexualitě v české společnosti

Změna právních norem, které posuzovaly a posuzují homosexuální chování, odráží širší společenské myšlení. Historii těchto změn popisuje MUDr. Ivo Procházka ve svém článku *Historie právních postojů k homosexualitě*¹⁵. Od 11. století byly případy homosexuálního chování jako chlípnost proti přírodě předávány již nikoli církevním ale světským soudům. Trest pro pachatele „ohavného hříchu“ byl smrtelný a od roku 1487 byla homosexualita považována za příznak čarodějnictví. Od 15. století se v českých zemích uplatňovaly značně nejednotné přístupy, ale homosexuální chování bylo stále trestáno smrtí. Jistou změnu přinesl až *Constitutio Criminalis Theresiana* z roku 1768, který pojednával o hrdelních zločinech. Podle něj byl homosexuální pachatel upálen, ale až po utnutí hlavy mečem nebo za určitých podmínek mohl být odsouzen k dlouhodobému žaláři a tělesným trestům.

Od roku 1787 na základě zákona *Constitutio Criminalis Josephina*, který zavedl Josef II., nebylo homosexuální chování trestáno smrtí, ale vězením a nucenými pracemi nebo tělesným trestem, který znamenal bičování. Poté až do roku 1950 platil v českých zemích s určitými obměnami trestní zákon z roku 1852, který hodnotil homosexuální chování jako „smilstvo proti přirozenosti“ a trestem se stalo vězení na pět, za závažných okolností deset nebo dvacet let. Za pachatele tento trestní zákon označoval i jedince, který pouze strpěl homosexuální chování na svém těle.

Na počátku 20. století byla pod tlakem lékařské vědy homosexualita označována za duševní poruchu a bylo doporučeno léčení s mírnějším trestem. V nezávislém Československu se již stalo pravidlem soudně znalecké vyšetření obviněných a diagnóza homosexuality byla považována za polehčující okolnost.

Během druhé světové války byl morální delikt hodnocen dle nacistických zákonů a obvinění posílání do koncentračních táborů. Platnost německého trestního práva zrušil v květnu 1945 dekretem prezident Beneš. O pět let později byl přijat jednotný československý trestní zákon, který nadále posuzoval homosexualitu jako čin proti lidské důstojnosti a trest byl stanoven od jednoho roku do pěti let.

---

¹⁵ Ivo Procházka, *Historie právních postojů k homosexualitě*, Sexuologický ústav 1. LF UK, [on-line]. Dostupné na <<http://www.ecn.cz/PRIVATE/logos/pravhist.htm>> [cit. 3. 8. 2007]

Trestnost homosexuálního chování mezi dospělými osobami zrušil v roce 1961 nový trestní zákoník. Poslední právní změna proběhla v roce 1990, kdy byla homosexualita zrovnoprávněna s heterosexualitou a zákonem tolerovaná věková hranice pro pohlavní styk ustanovena na 15 let bez ohledu na to, zda se jedná o pohlavní styk homo- nebo heterosexuální.

Tématu dekriminace homosexuality se věnují také autoři Bobek, Boučková a Kühn, kteří popisují, že kriminalizace homosexuálních styků dospělých trestá vyjádření přirozené lidské sexuality a není proto k takovýmto činům žádný důvod. Ani „veřejný zájem“, kterým často označují vlády zákonodárců, jež obsahuje trestní postih homosexuálního chování, nelze blíže specifikovat. Jsou to jen neobhajitelné morální hodnoty, které jsou naplněné přesvědčením o odsouzeníhodnosti odlišné sexuální orientace. Proto se skutečným důvodem zdá být pouze jev, že sexuální chování této menšiny nevede k rozmnožování lidského rodu. Autoři upozorňují dále na to, že zrušení trestního stíhání homosexuality neznamená, že automaticky vymizí i homofobie. (Bobek, Boučková, Kühn 2007)

4.3. Diskriminace gayů a lesbiček na školách

Přestože výzkumy ukazují snahu pedagogů přistupovat k žákům s homosexuální orientací nepředpojatě, u většiny školních pracovníků přetrvávají stereotypy, které vedou k homofobii a jejímu rozšiřování a také k neochotě vycházet odlišným jedincům vstříc. „*Absence viditelné podpory ze strany pedagogů vštěpuje všem studentům bez rozdílu legitimitu a žádoucnost heterosexuálního standardu.*“ (Renzetti 2003, s. 143) Tento stav má pak neblahé důsledky na mladé gaye a lesby, kteří trpí nadužíváním omamných látek, odmítáním ze strany rodičů, ztrátou bydliště, studijními problémy, riskantním chováním. Pětkrát častěji než heterosexuální studenti vynechávají školní docházku.

Výzkumy dokazují, že 80 % gayů a leseb byli ve škole terčem verbálních útoků, 31 % bylo pronásledováno na útěku a 17 % fyzicky napadeno. Takovéto společenské odmítání má u studujících gayů a leseb za následek nízké sebevědomí, pocit izolace a vlastní nedostatečnosti. Také se mezi homosexuálními mladými lidmi vyskytuje vyšší procento sebevražednosti. (Renzetti 2003)

Leslie Feinberg ukazuje ve své knize *Pohlavní štvanci* tíhu diskriminace od intolerantní společnosti na příběhu černošské studentky medicíny Bo Headlamové: „*Jsem černošská lesbička, která se obléká jako muž. Žít tak, jak mi vyhovuje, je nesmírně složité. Víte, mnoho lidí (alespoň na Západě) u ostatních nesnáší určité rysy. A tak mě nenávidí, protože (pořadí není důležité): 1) jsem žena, 2) černoška, 3) lesbička, 4) maskulinní. No a pátým důvodem je to, že nosím mužské šaty, což by prý ženy neměly.*“ (Feinberg 2000)

4.4 Diskriminace homosexuálních rodin

V současnosti je otázka akceptace homosexuálních rodin zkouškou tolerance společnosti a její schopnosti reagovat na vlastní předsudky. Navzdory liberální společnosti současná oficiální legislativa považuje gaye a lesby za neplnohodnotné lidi. Jejich méněcennost spočívá v argumentu, že nejsou schopni vychovávat děti. (Sokolová 2004)

Homosexuálním párům není dovoleno vychovávat dítě. Podle české právní úpravy nemůže registrovaný homosexuální partner adoptovat dítě ani jako jednotlivec. V případě páru dvou mužů či žen je vyloučeno také společné právní rodičovství osob k jednomu dítěti. Důvodem k tomu je, že lesbický ani homosexuální pár nemůže rovnocenně zastoupit pár heterosexuální v úloze zprostředkování sociálních rolí. (Bobek, Boučková, Kühn 2007) A právě diskuze o rodinných rolích ukazuje fungování genderových mýtů a stereotypů. Není možné spojovat mateřské a otcovské role s biologickým pohlavím ženy a muže, a proto není důvod, proč by neměly tvořit fungující rodinu dvě ženy či dva muži. Zavádějícím se stává již termín homosexuální rodina, který nic nevyovídá o tom, zda je v rodině homosexuální dítě nebo rodiče. Společností jsou mnohem lépe přijímány rodiny, v nichž je homosexuální dítě než rodiny, v nichž jsou homosexuální rodiče. (Sokolová 2004)

Zaznívají také argumenty, které schvalují přítomnost dítěte v homosexuální rodině. Tyto argumenty jsou však ve své podstatě paradoxně diskriminační a homosexuální rodiny z nich vyznívají jako neplnohodnotné. Například argument, že pro děti z ústavu je rozhodně lepší rodina dvou gayů nebo lesbiček než rodina žádná, staví homosexuální rodinu do pozice méně hodnotné, jelikož je přijatelná až tehdy,

kdy heterosexuální rodina selže. Jakákoli homosexuální rodina se pak stává podle takovéto argumentace přijatelnější než prostředí ústavu. Znamená to popírání skutečnosti, že i homosexuální páry přirozeně touží po dětech, rodině a společné budoucnosti, přestože byl dlouho společností budován stereotypní obraz, že tomu tak není. (Sokolová 2004)

4.4.1 Gay a lesbické rodičovství

V roce 2002 byla zveřejněna Americkou akademií pediatrií studie o homosexuálním rodičovství. Výzkum ukázal, že heterosexuální a homosexuální rodičovství si je spíše více podobné než odlišné. Hodnoty, které svým dětem rodina vštěpuje a způsoby, jakými to dělá nejsou závislé na sexuální orientaci rodičů¹⁶. A nutnou interakci obou pohlaví vidí děti stále kolem sebe, jelikož homosexuální rodina nežije v uzavřeném kruhu. V samotných rodinách děti žádnou újmu nezakoušejí a nevykazují zmatky ve své genderové identitě, ale trpí přístupem homofobní společnosti, jejím nepochopením a posměchem. (Sokolová 2004)

Jak uvádí sexuolog Ivo Procházka¹⁷ je pro lesbické ženy v porovnání s heterosexuály důležitější spokojenost potomků než jejich sociální identita. Více přemýšlí o motivech svého rodičovství a více prohlubují vztahy se svým dítětem vzájemnou interakcí. Lesbické páry se o své děti starají rovnoměrněji než páry heterosexuální. Americká pediatrická akademie se vyjádřila pozitivně pro adopci dítěte druhým stejnopohlavím rodičem, která má zvýšit jistotu těchto dětí. Zvláštní kategorií pro rodičovství jsou pak širší rodiny, tvořené lesbickým a gay párem nebo rodina lesbické ženy a gay muže.

Pomocí kvalitativního výzkumu se socioložka Kateřina Nedbálková snažila popsat současné české lesbické rodiny. Tento její výzkum v mnohém potvrdil výše uvedené charakteristiky lesbických matek a lesbických párů v roli rodičů. Zejména

---

¹⁶ Téměř tři pětiny lesbických žen jsou přesvědčeny, že jejich schopnost vychovávat děti není nijak snížena sexuální orientací, ostatní ženy očekávaly problémy převážně v důsledku diskriminace společností. Ivo Procházka, *Lesbické ženy a mateřství*, Sexuologický ústav 1. LF UK a VFN [on-line]. Dostupné na http://www.levret.cz/texty/casopisy/mb/2005_6/prochazka.htm?PHPSESSID=24b27b1afaf6347533672cbf7 [cit. 3. 8. 2007]

¹⁷ Tamtéž

jako důležitý poznatek uvádí, že homosexuální rodiny nemají rozdělené mužské a ženské role, jak o tom svědčí velmi rozšířený názor, ale jejich role se liší ve vztahu k dítěti. Mají tedy role rozdělené na biologickou (matka dítěte) a sociální (její partnerka). Tento dvojitý typ mateřství se odráží v samotném oslovení obou matek dítětem. V heterosexuálním vztahu samozřejmě věc se nyní stává předmětem vyjednávání a uvažování. Volí se tak oslovení „teta“ pro sociální matku, oslovení křestním jménem, nebo se ojediněle vyskytuje také označení „táta“.

Dalším kvalitním poznatkem výzkumu bylo, že neheterosexuální dvojice si jsou vědomy častých obvinění z neadekvátní genderové socializace, a proto se tuto socializaci snaží různě nahradit. Lesbické ženy a homosexuální muži se tak všemožně snaží vytvořit harmonickou, autonomní rodinu, která nemá být imitací tradiční rodiny, ale přesto dobrým prostředím, které vytváří milující domov dětem. (Nedbálková 2005)

Odborná literatura také uvádí, že děti vyrůstající u homosexuálních rodičů jsou většinou uvolněnější a vynalézavější. (Renzetti 2003)

Reakci na přístup homofobní společnosti shrnuje Věra Sokolová do jedné věty *„Obava, že z dítěte vyrůstajícího v gay či lesbické rodině se také stane homosexuál, má tak velmi jednoduchou, ale zároveň hlubokou odpověď: no a?“* (Sokolová 2004, s. 94)

5. Zákon o registrovaném partnerství

Většina západních demokracií se v současnosti nachází na různém stupni od tolerance homosexuálního chování k jeho zákonnému uznání. V evropských zemích se uplatňují tyto tři modely právního řešení:

- a) severský model registrovaného partnerství, který byl prvně přijat v Dánsku. Registrované partnerství funguje paralelně k manželství. Partneři získávají, s určitými stanovenými výjimkami, obdobná práva jako manželé.
- b) francouzský model občanského paktu solidarity, který se zásadně liší tím, že umožňuje takovýto vztah také heterosexuálním dvojicím. Spíše podporuje pluralitu životních stylů než rovnoprávnost homosexuálních osob.

c) nizozemský model, který byl prvně schválen v roce 2000 v Nizozemí a který otvírá možnost vstoupit do manželství i gayům a lesbičkám.

Partnerské soužití osob stejného pohlaví je nejefektivnější cestou k odstranění jejich nerovnosti ve srovnání s páry různého pohlaví. (Baršová 2004) Nelegitimita těchto svazků vytváří jakousi dvojitou realitu, v které jsou homosexuálové na jednu stranu plnohodnotní občané, a na stranu druhou jim jsou upírána práva na rodinu a manželství, které všichni ostatní občané mají. (Sokolová 2004)

Uzákonění registrovaného partnerství povede nejenom ke zlepšení sociální podmínky ke společnému životu páru, ale jako oficiální uznání pomůže k tomu, aby se „*dorostenec, jenž pocítí, že tíhne k osobám stejného pohlaví, nemusel považovat za 'úchyláka'*“ (Fanel 2000, s. 466)

5.1 První snahy o legalizování partnerství osob stejného pohlaví v ČR

S prvním krokem k uzákonění partnerství osob stejného pohlaví se dostavila organizace SOHO v roce 1995. Snažila se o to, aby bylo do návrhu začleněno homosexuální soužití jako rovnocenné manželství. Takovýto návrh však vláda neakceptovala. Poté následovaly ještě tři neúspěšné pokusy o prosazení legálně uznaného partnerství gayů a lesbiček. Prvním byl návrh zákona o registrovaném partnerství v roce 1997, který vycházel ze severského vzoru. Byl zamítnut v prvním čtení v dubnu 1998. O rok později byl podán téměř identický návrh zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví, který byl zamítnut v druhém čtení na konci roku 1999. Neúspěšný byl i třetí pokus z roku 2001.

Všechny tři návrhy čerpaly ze severského vzoru. (Baršová 2004)

Vláda se stále stavěla k jakýmkoli návrhům odmítavě až do roku 2005. Za velmi silné informační kampaně (viz. příloha č. 1, příloha č. 2 a příloha č. 3) a podpory médií byl v dubnu podán nový návrh zákona o registrovaném partnerství, který byl také vypracován ve spolupráci s Gay a lesbickou ligou. 16. prosince 2005 Poslanecká sněmovna ČR schválila tento návrh zákona převahou hlasů (86:54) a 26. ledna 2006 Senát ČR jej schválil také poměrem hlasů 45:14. Pozitivní konec pro všechny gaye a lesbičky přišel 15. března 2006, kdy Poslanecká sněmovna ČR přehlasovala veto prezidenta Václava Klause. (Hrubý 2006)

5.2 Možnost volby

Mnozí odpůrci zákona, který schvaluje a legalizuje partnerství mezi osobami stejného pohlaví, argumentují názorem, že rodiny gayů a leseb znehodnocují postavení „tradiční“ rodiny. V podstatě se snaží vykonstruovat pojetí konceptu rodiny jako posvátné a dokonalé. Homosexuální partnerství pak, pod tíhou těchto argumentů, vidí jako urážející a znehodnocující svazek. Odvolávají se na tradice, nejspíše v důsledku dojmů, že se v dějinách koncept tradiční rodiny neměnil. Rodina ale diskriminuje určité jednotky na úkor jiných a tato diskriminace nezávisí jen na sexuální orientaci. Také heterosexuální pár ve vztahu druh-družka jsou v tomto pojetí nehodnotní. Rozdíl ovšem je v tom, že jakýkoli heterosexuální pár se může rozhodnout, zda si zvolí manželství či jiný druh svazku. Homosexuální páry tuto možnost do přijetí zákona o registrovaném partnerství neměly. (Sokolová 2004)

Protinázorem snah „mít možnost volby“ se stal argument, že doposud si své záležitosti mohli lesbičky a gayové, jako kdokoli jiný, zajistit u soudů, advokátů, notářů nebo sepisovat plné moci. Jak ale poznamenává sociolog Fafejta (Fafejta 2004) a další, důvody k uzavření většiny manželství také nejsou povahy právní!

5.3 Diskuze nad zákonem o registrovaném partnerství

Na tomto místě bych ráda uvedla vybrané názory českých politiků a dalších vlivných osob, které argumentují pro i proti zákonu o registrovaném partnerství nebo znázorňují emocionální diskuzi, jež se vedla po dlouhá léta. Podkladem mi byly jejich záznamy v publikaci *Gay historie* (Fanel 2000). Bohužel, převažují názory spíše negativní. Jediným důvodem k tomu ovšem je jejich všeobecně častější zaznamenávání.

5.3.1 Názory odpůrců

„Nechceme připouštět jakési manželství nižšího stupně.“

(Vláda ČR za předsednictví Václava Klause, 9. 11. 1995)

„(Je to krok) který vede k narušení řádu lidského společenství“

(Č. Hofhanzl, 1998)

„Tato kampaň, jíž jsme všichni adresáti – pochopitelně mladí více než staří – vyúsťuje pak v nepříjemnou apoteózu jednání homosexuálního, bisexuálního a jiných zvráceností. Chtěl jsem říci prasečín, ale rozmluvili mi to.“

(Pavel Tollner, KDU-ČSL, 1999)

„Můj názor na tento zákon je dlouhodobý a neměnný a mé důvody proti jsou jak konzervativní (jednotlivé paragrafy zákona nepřipustně kopírují uspořádání obvyklé pro tradiční a odvěkou instituci manželství a rodiny), tak liberální ...“

(Prohlášení prezidenta Václava Klause na mimořádné tiskové konferenci k zákonu o registrovaném partnerství, 16. 2. 2006 – cit. z publikace *Registrace partnerství: Pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*, CEP 2006, s. 9)

„Je to projev zpupnosti, nepokory, pýchy rozumu a vítězství sociálního inženýrství nad respektem k tomu, co je možno považovat za odněpaměti osvědčené uspořádání lidstva, ve kterém požívá jedinečné a speciální ochrany manželství a rodina.“

(Michal Petřík, poradce prezidenta republiky, 2006 – cit. z publikace *Registrace partnerství: Pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*, CEP 2006, s. 24)

5.3.2 Názory obhajovatelů

„Ukazuje se, že různé záporné vlastnosti připisované homosexuálům nejsou jejich osudovým prokletím, ale výsledkem často velice nepřátelských postojů jejich okolí.“

(Pavel Dostál, toho času ministr kultury, 1998)

„Zaslouží si tato zodpovědnější menšina uvnitř homosexuální menšiny dostat od společnosti políček za svoji tendenci k zodpovědnosti v rámci možnosti své orientace, kterou si svobodně nezvolili?“

(MUDr. Antonín Brzek, září 1999)

Jeden z mála argumentů, který ve své podstatě hovoří proti zákonu o registrovaném partnerství, ale připojují se k němu i mnozí gayové a lesbičky, jsou důsledky povinnosti, vyznačit vstup do registrovaného partnerství do osobních dokladů. „*Partnerství se zapisuje na místo rodinného stavu v občanském průkazu partnera a v jiných veřejných listinách, ve kterých je rodinný stav uváděn.*“ (§ 38 Zákona o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů č. 115/2006 Sb.) Dokud nebude společnost naprosto tolerantní, je zdůrazňování jakékoli minoritní skupiny podnětem k diskriminačnímu chování vůči ní. Každý orgán, způsobilý nahlížet do osobních dokladů, bude mít možnost zjistit sexuální orientaci držitele průkazu a jak s touto informací naloží, závisí do jisté míry na výši tolerance a homofobie určeného úředníka, policisty, zaměstnavatele. „*(...) pro homofóby budou mít ty záznamy v občanském průkazu stejnou hodnotu, jako měly pro antisemity právě ty (Davidovy) hvězdy.*“ (Tomáš Haas, poradce prezidenta republiky, 2006 – cit. z publikace *Registrace partnerství: Pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*, CEP 2006, s. 33)

Poslední uvedená citace se nestaví pouze negativně k zákonu o registrovaném partnerství, ale vypovídá také o tom, že homofobie stále není v české společnosti pouze ojedinělou záležitostí.

II.
PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíl diplomové práce

Cílem mé práce bylo zjistit, jak česká společnost smýšlí o homosexuální orientaci, jak vnímá gaye a lesbičky nebo jaké stereotypy a předsudky zůstávají v jejím vědomí.

Jakou cestou a s jakým naplněním se mi podařilo stanoveného cíle dosáhnout popíši v této praktické části.

2. Výzkumné otázky

Základní výzkumná otázka praktické části mé diplomové práce kopíruje název celého textu „Percepce homosexuální osob a párů v České republice“. Tuto otázku jsem se již snažila naznačit na předešlých stránkách v teoretické části, kde jsem k jejímu přiblížení využívala starší i nové výzkumy různých pracovníků (zejména Janošová, Weiss, Zvěřina). Výraznou pomocí mi byla také společná práce Procházky, Janíka a Hromady *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*¹⁸, která zobrazuje situaci homosexuální a bisexuální menšiny v České republice do roku 2003. Jejich výsledky výrazně doplňují teoretické poznatky v celé mé práci.

Pod již předem stanovenou výzkumnou otázkou se schovávají různé problémy, které se staly středem mého zájmu v praktické části. Nesnažím se zjistit pouze nějaký celkový pohled české společnosti na homosexuální osoby a stejnopohlavní páry, ale zajímají mě i dílčí problémy, týkající se například zobrazování homosexuálů v médiích, registrovaného partnerství nebo jak je vnímán vliv gayů a lesbiček na dětské chování či smýšlení.

Výzkumné otázky, které se na následujících stránkách vynasnažím zpracovat znějí takto:

VO 1: Jak vnímá česká společnost homosexuální osoby a páry?

VO 2: Trpí lidé nějakými předsudky spojenými s gayi a lesbami?

---

¹⁸ Procházka, I., Janík, D., Hromada, J., *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Gay iniciativa, 2003 [on-line]. Dostupné na <http://gay.iniciativa.cz/download/diskriminace_cz.pdf> [cit. 10. 8. 2007]

VO 3: Spojují lidé homosexuální osoby s určitými charakteristikami, např. v chování, oblékání, vztahu k jiným osobám, v zaměstnání?

VO 4: Jsou lidé s homosexuální orientací určitým stereotypním způsobem zobrazováni v médiích?

VO 5: Zajímají se lidé o literaturu nebo filmy s homosexuální tematikou, popříp. doporučili by ji?

VO 6: Uvědomuje si okolí homosexuálních jedinců jejich problémy při socializaci, problémový proces coming outu?

VO 7: Existuje diskriminace homosexuálních osob a párů?

VO 8: Jak hodnotí lidé vliv gayů a leseb na děti?

VO 9: Jaký mají lidé názor na registrované partnerství?

VO 10: Setkávají se lidé s homosexuály a homosexuálními páry a udržují s nimi přátelství?

3. Metoda získávání dat

Vzhledem k určité intimitě tématu jsem zvolila výzkum kvalitativní, protože se nesnažím ověřit nějakou předem stanovenou a zjištěnou teorii, nechci svou práci zjistit, že některé tvrzení je pravdivé či nepravdivé. Naopak jak říká Anselm Strauss „*Nezačínáme teorií, kterou bychom následně ověřovali. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné.*“ (Strauss, Corbinová 1999, s. 14)

Kvalitativní výzkum také více než kvantitativní zohledňuje respondenty a k otázkám lze přistupovat s výrazným ohledem na specifické potřeby dotazovaných, na jejich možnou nervozitu a také případnou neochotu sdělovat své názory na citlivé téma. Jak shrnuje ve své publikaci Jan Hendl „*Výhodou kvalitativního přístupu je získání hloubkového popisu případů. Nezůstáváme na jejich povrchu, provádíme podrobnou komparaci případů, sledujeme jejich vývoj a zkoumáme příslušné procesy. Citlivě zohledňujeme působení kontextu, lokální situaci a podmínky.*“ (Hendl 2005, s. 53).

Při kvantitativním výzkumu bych se také mohla více setkat s odpověďmi, o kterých si respondent myslí, že jsou očekávány, protože se za svůj vlastní názor stydí

nebo se bojí, že by za něj mohl být nějakým způsobem odsuzován. Naopak kvalitativní rozhovor vede k většímu zamyšlení se nad otázkou a také, podle mého názoru, k větší pravdivosti odpovědi. Umožňuje mi být blíže k jednotlivým osobám i k samotnému tématu, přesto jsem se snažila o co největší objektivnost.

Nejvhodnější metodou sběru dat se mi tedy jevil kvalitativní nestandardizovaný rozhovor s jednotlivci. Veškeré rozhovory probíhaly v druhé polovině roku 2007. Prováděla jsem je osobně a k jejich rozboru byly následně využity také vlastní terénní poznámky.

Jak při této metodě postupovat ve svém výzkumu jsem čerpala z knih autorů Hendla a Strausse.¹⁹

4. Kódování dat

Každý rozhovor byl po celou dobu jeho trvání nahráván na diktafon. Mluvený projev z rozhovorů s jednotlivými respondenty jsem doslovně transkribovala do písemné podoby s tím, že jednotlivé citace z těchto rozhovorů, které budou využity v mé práci, jsem mírně upravila do spisovného jazyka. K těmto úpravám došlo zejména z toho důvodu, že je pro můj výzkum důležitá obsahová rovina textu – projevu nikoli jazyková. Určité odpovědi, přestože nespisovné, však zůstaly nezměněny, protože obsahují i pejorativní a negativní označení homosexuálních osob, které také má výpovědní hodnotu o jejich percepci.

K překódování těchto získaných dat jsem si vytvořila soubor kategorií. „*Konstrukcí kategoriálních systémů se myslí návrh popisného systému kategorií pro systematickou klasifikaci a rozřídění dat, přičemž se silněji nebo slaběji vychází přímo z nashromážděných dat. Jejich pomocí uspořádáváme datový materiál tím, že ho přiřazujeme k různým nadpisům.*“ (Hendl 2005, s. 211)

Kategorie mají při popisu vyznít jako odpovědi na stanovené výzkumné otázky a pomoci mi tak sestavit určitou teorii o percepci homosexuálů a homosexuálních párů českou společností. Některé kategorie byly vytvořeny předem,

---

¹⁹ Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005.

Strauss, A., Corbinová, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody Zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999.

jiné upraveny v průběhu sběru dat. Jejich popisy se však vzájemně prolínají, a tak nelze ani stanovit jednoznačné a konečné vyhodnocení samostatných kategorií.

4.1 Kategorie pro kvalitativní výzkum

➤ **Kategorie č. 1: pozitivní zobrazování homosexuálních osob**

Kategorie zahrnuje výpovědi respondentů, kdy jsou gayové a lesby zobrazovány s kladným nádechem. Například pozitivní nádech může mít zmínění se respondenta o tom, že gayové jsou často uznávanými umělci a jsou tak přínosem pro naši společnost.

➤ **Kategorie č. 2: negativní zobrazování homosexuálních osob**

Tato kategorie je protipólem předešlé, uvádí, kdy jsou homosexuálové v rozhovorech zobrazovány s negativním a pejorativním nádechem. Gayům i lesbám jsou často v negativní poloze připisovány schopnosti nebo charakteristiky, které jinak společnost hodnotí jako přirozené nebo normální. Příkladem může být čistotnost a zájem o svůj vzhled, který je ve společnosti vlastností pozitivní a mnohdy také nutnou, ale u gayů je to chápáno jako negativní prvek zženštilosti. Dále do této kategorie zařazují označování gayů a leseb nadávkami nebo pejorativním pojmenováním.

➤ **Kategorie č. 3: předsudky**

Kategorie třetí zahrnuje předsudky, které mají respondenti o homosexuální orientaci. Například by takové odpovědi mohly obsahovat informace, že gayové mají rádi růžovou barvu, lesby jsou tzv. mužatky apod. Tato kategorie je velmi úzce spjata s předešlými, ale liší se od nich zejména tím, že předsudky nemusí být svým způsobem pozitivní ani negativní. Zajímá mne, jaké nejčastější mýty a stereotypy jsou zakořeněny v názorech společnosti.

➤ **Kategorie č. 4: zobrazování v médiích**

Tato kategorie ukazuje, jak jsou podle jednotlivých respondentů gayové a lesby zobrazovány v médiích, jakou roli hrají ve filmech nebo v literárních dílech. Zda jsou

zobrazování jako pozitivní nebo negativní postavy, zda se i v médiích vyskytují nějaké předsudky týkající se homosexuální orientace.

➤ **Kategorie č. 5: přijímání homosexuálních osob**

Kategorie zahrnuje vnímání rozdílů mezi ženskou a mužskou homosexualitou, vnímání homosexuality jednotlivými respondenty a také vlivy, které působí na utváření si názoru o homosexuálních osobách.

➤ **Kategorie č. 6: přijímání homosexuálních párů**

Kategorie se zabývá problémem, jak jednotliví respondenti přijímají homosexuální osoby jako páry. V porovnání s předchozí kategorií má ukázat, zda někteří lidé rozlišují mezi homosexuálem jako jedincem, kterého jsou schopni přijímat a homosexuálním párem, který už považují například za nevhodný pro společnost. Zabývám se zde otázkami párů dvou gayů a dvou leseb jako rodin, zákonem o registrovaném partnerství a homosexuálním rodičovstvím.

➤ **Kategorie č. 7: problémy v zařazování se do společnosti**

Tato kategorie zobrazuje, jak vnímají respondenti, že se homosexuálně orientovaní lidé potýkají s problémy téměř v každodenním životě. Př.: procesu coming outu, stížené sexuální sebeidentifikace, často neschopnosti stát se spolehlivým partnerem v důsledku skrývání své orientace před nejbližší rodinou apod.

➤ **Kategorie č. 8: diskriminace homosexuálů**

V této kategorii mají být uvedeny výpovědi respondentů o diskriminaci homosexuálů. Zabývám se tím, zda si respondenti myslí, že existuje tato diskriminace, jak na ni nahlízejí a popřípadě v jakých situacích jsou podle nich gayové a lesby diskriminováni. Například zde může být uvedena diskriminace kvůli sexuální orientaci v zaměstnání nebo v kolektivu.

➤ **Kategorie č. 9: přímý styk či vztah s homosexuální osobou**

Kategorie ukazuje, zda se respondenti osobně setkali nebo stýkají s homosexuální osobou a zda s ní či s nimi udržují přátelské vztahy. Pokud se respondenti nesetkali s gayem nebo lesbou, chtěli by?

➤ **Kategorie č. 10: vliv setkávání se s homosexuály**

Tato kategorie rozvíjí kategorii předešlou, protože se dále zabývá nikoli pouze setkáním s homosexuální osobou nebo párem, ale i případným vlivem tohoto setkání na daného respondenta. Zda například přátelství s homosexuály přináší lidem nějaké specifické zážitky, rozvíjí jejich toleranci apod. Dále se kategorie zabývá i otázkou, jak respondenti tyto vztahy hodnotí.

➤ **Kategorie č. 11: vliv na děti**

Tato kategorie navazuje na kategorii předchozí, zjišťuje, zda respondenti zaujímají nějaký postoj ke vztahu homosexuálů a dětí v rovině přátelství, setkání apod. Jaký názor by měli například na homosexuálního učitele svých dětí. Zda si myslí, že homosexuálové mají vliv na děti a popřípadě kladný či záporný nebo jaký?

5. Výběrový soubor

Při vytváření výběrového souboru se naskytlo několik důležitých omezení, které ovlivnily výběr respondentů. Nebylo v mých možnostech vytvořit spolehlivý vzorek, který by zobrazoval názory české populace. Dalším omezením se stala i určitá citlivost tématu mé diplomové práce. Výběr se tak omezil na okruh osob v mém okolí, proto jsem si vědoma, že výsledky mého výzkumu nejsou reprezentativní a nemohou být považovány za citace názorů celé české společnosti. Pracovala jsem tedy s ne zcela reprezentativním vzorkem, a tak je třeba vnímat uvedené závěry mého šetření jako pouze jisté empirické dokreslení tématu.

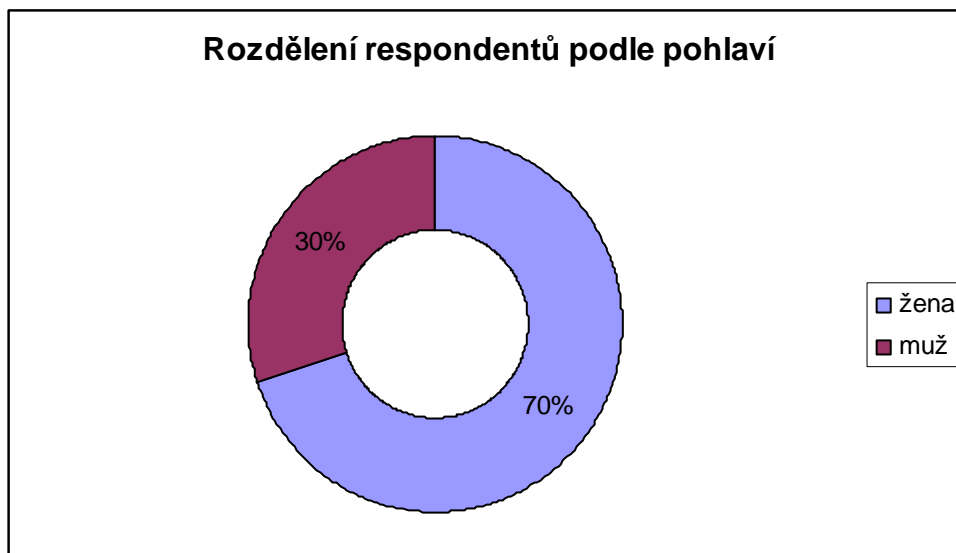
Výběrový soubor tedy nevznikl ani tolik náhodným výběrem osob z mého okolí, jako spíše jejich ochotou sdělit své názory s vědomím, že jsou zaznamenávány na diktafon a budou využity v této práci.

Snažila jsem se o věkovou, pohlavní i vzdělanostní různost respondentů, ovšem bez předem očekávaného vlivu na jejich odpovědi. Zda mají tyto prvky nějaký vliv na pojetí homosexuality u jednotlivých respondentů, nelze podle mého názoru u tohoto výzkumu zjistit. Zajímalo mě však, jestli se budou odpovědi na jednotlivé otázky v odlišných věkových kategoriích a u obou pohlaví lišit, proto jsou také pouze pohlaví a věk jedinými charakteristikami, které u jednotlivých citací respondentů uvádím. Chtěla bych tím vysledovat, zda eventuálně existují nějaké rozdíly mezi těmito kategoriemi a využít je jako podklad pro vyslovení několika hypotéz k tomuto tématu.

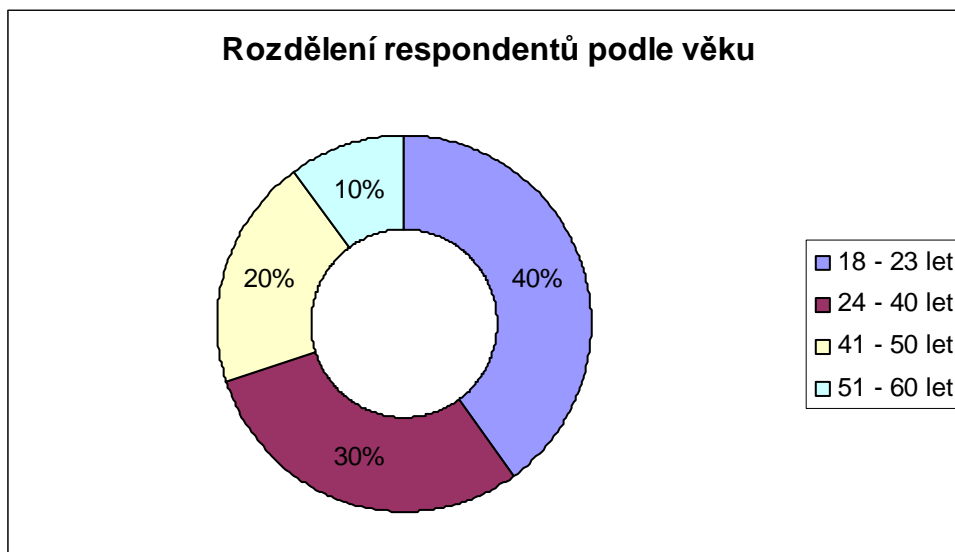
5.1 Charakteristika výběrového souboru

Mého kvalitativního výzkumu se zúčastnilo deset respondentů různého věku i různých názorů. V této podkapitole jsou pro přehlednost graficky znázorněny nejdůležitější charakteristiky výběrového souboru.

Graf č. 1:

Graf č. 2:

6. Kvalitativní nestandardizovaný rozhovor

Pro sběr dat jsem zvolila metodu kvalitativního nestandardizovaného rozhovoru.

Sadu otázek, které měly v každém rozhovoru zaznít, jsem si předem připravila a v tištěné podobě mi pak sloužily jako podklad pro vedení jednotlivých rozhovorů s respondenty. Vedle těchto základních otázek byly připraveny i otázky sondážní, vždy upravené s ohledem na individualitu respondentů.

Měla jsem předem stanovený úvod, který sloužil k zahájení rozhovoru, k navázání vzájemného kontaktu a k seznámení respondentů s tématem. Každý rozhovor měl také svůj závěr, který byl vyhrazen k případným dotazům respondentů nebo jejich doplňujícím názorům.

Níže uvedený text (*viz. tabulka č. 5*) znázorňuje mé podklady, které sloužily jako vodítko pro vedení jednotlivých rozhovorů.

Tab. č. 5: Podklad pro vedení rozhovorů

Ve společnosti se mnohem více mluví homosexualitě a homosexuálně orientovaných lidech. Objevují se různé názory, které toto hodnotí pozitivně i negativně. Já se otázkou vnímání homosexuality v české společnosti zabývám ve své diplomové práci na Pedagogické fakultě a chci poznat, co je pravdou, co si lidé doopravdy o homosexuálně orientovaných lidech myslí.

Náš rozhovor je zcela anonymní a bude využit opravdu pouze k mým potřebám spojeným s diplomovou prací, proto vás prosím o vaše skutečné názory.

- otázka č. 1: *Co si myslíte, že je charakteristické pro homosexuální muže a ženy?
- chování, oblékání, vztah k ostatním lidem, zaměstnání apod.*
- otázka č. 2: *Homosexuální orientace není v naší společnosti tak častá, myslíte si, že je to přirozený projev lidské sexuality, zlovyk, nemoc nebo biologická odchylka nebo jakým způsobem ji lze chápat?*
- otázka č. 3: *S jakými problémy se ve společnosti a ve svém okolí podle vás gayové a lesbičky potýkají?*
- otázka č. 4: *Co si myslíte, že ovlivňuje názory na homosexuálně orientované lidi?
- znáte nějakou ženu či muže s homosexuální orientací osobně?
- jak byste ho/ji/je popsal?*
- otázka č. 5: *Mluví se často i o tom, že homosexuálové zastávají veřejné funkce jako například učitel, politik a podobně. Jaký je Váš názor na to?*
- otázka č. 6: *Setkal/a jste se s homosexuální postavou v literatuře nebo ve filmu? A jakou úlohu zde hráli pozitivní x negativní?
- doporučil/a byste toto dílo někomu?*
- otázka č. 7: *Myslíte si, že je dobré či špatné nebo je to jedno, když se lidé stýkají s homosexuály?*
- otázka č. 8: *Myslíte si, že to ovlivňuje nějakým způsobem děti, když se setkávají s homosexuálně orientovaným člověkem?*
- otázka č. 9: *V současné době se hodně diskutuje o tom, zda svěřit dítě do adoptivní péče také homosexuálním párům. Jaký je na to váš názor?*
- otázka č. 10: *Často můžeme slyšet nebo se dočíst o tom, že gayové a lesby zažívají diskriminaci. Myslíte si, že je to tak?
- a v čem?*
- otázka č. 11: *Co si myslíte o přijetí zákona o registrovaném partnerství?*

Mohu se ještě zeptat na váš věk?

Nebo Vás napadlo ještě něco, co byste k tomuto tématu ještě chtěla dodat?

Chtěl/a byste se na závěr na něco zeptat?

Děkuji za rozhovor, který byl pro mě velmi přínosný, za vaše názory a upřímnost.

7. Vyhodnocení a interpretace výsledků

Nyní přistoupím k vlastnímu vyhodnocení, interpretacím a popisům jednotlivých kategorií, které bude doplněno vybranými citacemi respondentů. U některých otázek jsem se setkala s velmi odlišnými názory, a proto budou uváděny i vzájemně si odporující citace, a to zejména z důvodu, aby co možná nejméně docházelo ke zkreslení nebo nepochopení odpovědí jednotlivých respondentů.

7.1 Pozitivní a negativní zobrazování homosexuálních osob

Respondenti nejčastěji popisovali homosexuální osoby s podmínkou, že jejich charakteristiky nelze považovat za všeobecně platné. Uvědomovali si, že pro homosexuální jedince není žádná vlastnost přímo charakteristická, přesto jsem se setkala s názory, které pozitivně popisovaly homosexuály jako lidi tvůrčí, s výtvarnými schopnostmi, se sklony k toleranci nebo s citlivějším přístupem k jiným lidem.

„ Vztah k ostatním lidem mají pravděpodobně citlivější, více empatický.“ Muž, 26 let

„ Především mají odlišný pohled na svět, který může být pro ostatní přínosem. Jsou tvůrčí a také umělecky založení.“ Žena, 23 let

Naopak ale v některých rozhovorech byli homosexuálové označováni za „buzeranty“ nebo „teplouše“. Tato negativní a pejorativní pojmenování mají také svoji výpovědní hodnotu o percepci homosexuality v naší společnosti, ale objevovaly se s ohledem ke všem rozhovorům v minimální míře. Spíše respondenti s negací odkazovali na takováto pojmenování, o kterých vědí, že je někteří lidé ve společnosti používají. Samotní respondenti se s nimi však neztotožňují.

Jako negativní jev homosexuality považovali někteří respondenti vkus v oblékání a celkové úpravě svého zevnějšku, který právě u gayů považovali za záporný rys, přestože je jinak nutnost dbát o svůj zevnějšek ve společnosti považována za normální.

„Ti chlapi jsou takoví čistotní, dobře se oblékají, nosí prstýnky, řetízky, barví si vlasy a tak.“ Žena, 24 let

„Muži nosí tzv. ženské barvy, mají svůj typ chůze, způsob vyjadřování, oblékání. Jsou i přecitlivělí.“ Muž, 26 let

Mnohé názory a poznámky, které se vyjadřují k homosexualitě a homosexuálním jedincům negativně, jsou spojeny často s předsudky, a proto budou popsány i v následující podkapitole.

7.2 Předsudky

Předsudky a mýty o homosexualitě nemusí být vždy negativní, ale častěji jako negativní vyznívají a v tom případě i homosexuálům ubližují a stěžují jim život ve společnosti. Pro tuto kategorii mne zajímalo, jaké předsudky jsou nejvíce zakořeněny v našem myšlení.

Z rozhovorů pro můj empirický výzkum vyplynulo, že v naší společnosti stále nějaké předsudky o homosexualitě a homosexuálně orientovaných jedincích přetrvávají. U některých respondentů jsem se s nimi přímo setkala, jiní na ně odkazovali jako na problém stále existující. Respondenti připouštěli, že je to i zásadní prvek, který ovlivňuje názory na gaye a lesby ve společnosti a často také odkazovali na malou informovanost, která by tomu mohla zabránit. Podle jedné ženy je stále přetrvávajícím předsudkem v naší společnosti chápání homosexuálního muže *„jako napomádovanéj, zženštilej 'teplouš“*. I jiní respondenti měli shodný názor.

Nejčastější předsudek, se kterým jsem se při rozhovorech setkala, bylo přiřazování růžové barvy jako oblíbené u gayů nebo také snaha přiblížit se vždy druhému pohlaví.

„Je část homosexuálů, kteří se hodně snaží přiblížit tomu druhému pohlaví. Ať už v hlase, ať už v oblékání, tak i v chování.“ Žena, 24 let

„Můžeme si všimnout chování napodobující opačné pohlaví.“ Žena, 23 let

„Muži mohou mluvit vyšším hlasem, oblékat se zženštile.“ Muž, 25 let

„Pokud nenosí růžovou kabelku, tak je ani nepoznáme.“ Žena, 52 let

Jedna respondentka také uvedla, že stále ve společnosti přetrvává stereotyp, že „lesba = mužatka, gay = zženštilec“. Jiný respondent upozornil na to, že si mnozí lidé myslí, že je homosexualita léčitelná a nebo také, že je považována za úchylku.

„Spousta lidí si stále myslí, že se to dá léčit, že je to jen módní výstřelek a podobné hlouposti, jako i například, že homosexuální učitel může obtěžovat chlapečka ve třídě, což je samozřejmě hloupost, pokud není pedofil.“ Muž, 26 let

Dalším stereotypem, s kterým jsem se v rozhovorech setkala, byla myšlenka, že adoptovat nebo vychovávat vlastní či nevlastní děti, chtějí pouze ženy s homosexuální orientací a nikoliv gayové. Ti údajně o rodičovství příliš neuvažují.

7.3 Zobrazování v médiích

Každý respondent se již setkal s homosexuální postavou ve filmu nebo v literatuře a častěji určovali jeho roli jako pozitivní nebo ji jako pozitivní alespoň sami vnímali. Uváděli, že vystupují v rolích bojovníků za práva menšin nebo v osobách, které jsou nuceni kvůli své orientaci překonávat složitější překážky než lidé v jejich okolí. Častější bylo setkání s homosexuálem ve filmu či seriálu než v knize a žádný z respondentů nehodnotil dílo jako špatné, negativní nebo nevhodné. Setkala jsem se i s přáním respondentů po širším vysílání filmů s homosexuální postavou nebo homosexuální tematikou, které by vedlo k větší informovanosti lidí a k většímu pochopení společnosti.

„Tehle film bych určitě doporučila všem, hlavně aby pochopili, že taková doba je už dávno pryč a naše společnost se už posunula dopředu...teda snad. V dnešních filmech jsou homosexuálové chápáni spíše jako oběti nebo ti, kteří musejí bojovat proti netolerantní společnosti.“ Žena, 23 let

„Podle mého názoru, hráli roli pozitivní. Museli překonat daleko více překážek, právě díky své orientaci. Doporučila bych ho všem, kteří nedokáží homosexuály pochopit.“ Žena, 52 let

„Hrál úlohu takového bojovníka za průlom informací, za to, aby ho tak společnost začala brát, takže docela pozitivní.“ Žena, 23 let

Jeden respondent však zauvažoval, že mnohé filmy s homosexuální postavou jsou sestaveny spíše jako komedie, které slouží k pobavení, a které jsou zároveň vhodné pouze pro určité diváky.

„Setkal jsem se s nimi spíše ve filmu a postavy byly jednou pozitivní, jednou ne, jednou neutrální...těžko říci, ale myslím si, a to trochu bohužel, že více než dosti jsou tyto postavy umístěny do komedií, kde jsou určeny pro to, aby se jim divák smál. Pokud je divák inteligentním divákem, pak nemám nic proti, je to jako smát se vtipům o blondýnách nebo policajtech, každý se jim směje, i když zná spoustu blondýn, kterých si váží.“ Muž, 26 let

Dotazovaní určovali i velký vliv médií na utváření si názoru o homosexualitě a negativně hodnotili, že i ve filmech a seriálech jsou používány k zobrazování gayů a leseb stereotypy a předsudky. Tento problém bude rozebrán ještě ve vlastní podkategorii.

7.4 Přijímání homosexuálních osob

Tato i následující kategorie jsou pojaty široce, což souvisí zejména s mojí vlastní představou prvků, které by mohly ovlivňovat přijímání homosexuálních jednotlivců a párů. Obě kategorie tak budou pro přehlednost dále rozděleny do menších celků, podkategorií.

Nyní se zaměřím na výpovědi respondentů, které rozlišují ženskou a mužskou homosexualitu, které vypovídají o tom, jak jednotliví dotazovaní vnímají

homosexualitu a co, podle jejich názoru, má na utváření postojů k homosexualitě vliv.

7.4.1 Vnímání homosexuality

V této podkapitole bych se chtěla zmínit o vlastním vnímání homosexuality jednotlivými respondenty. V rozhovoru jsem každému z nich položila otázku, ve které měli výběr toho, jak lze homosexualitu vnímat. Vycházela jsem zde zejména z charakteristik, které uváděli ve svém výzkumu autoři Weiss a Zvěřina, jejichž vyhodnocení jsem využila také ve své teoretické části (viz. Tab. č. 2: *Postoje k homosexualitě*). Respondenti mohli uvažovat nad tím, zda chápou homosexualitu jako přirozený projev lidské sexuality, zlozvyk, nemoc, biologickou odchylku nebo mohli uvést svůj vlastní názor, jak homosexualitu vnímají. U některých respondentů jsem se právě zde setkala s takovou odpovědí, kterou považovali za všeobecně správnou, ale neztotožňovali se s ní, což vyplynulo v rozhovoru později. Přesto respondenti nejčastěji volili odpověď takovou, že je homosexualita přirozeným projevem nebo biologickou odchylkou. Považují ji za vrozený, nezměnitelný a neovlivnitelný fakt.

„Je to vlastně daný, prostě už to má v genech, je to v přirozenosti člověka.“ Žena, 46 let

„Myslím si, že se s tím člověk narodí. Stejně jako je heterosexuál, tak je prostě homosexuál, akorát že těch homosexuálů je méně, ale jinak je to naprosto normální.“
Žena, 24 let

„Myslím si, že je to přirozený projev lidské sexuality, akorát u menší části lidské populace.“ Žena, 23 let

Někteří respondenti upozorňovali také na fakt, že se homosexualita netýká pouze lidského společenství, ale existuje i u jiných živočišných druhů.

„Prostě tito lidé se tak narodili, nevybrali si to, je to projev určité lidské sexuality, a nejen lidské, v přírodě se s tím lze také setkat, která je pouze menšinová, nevedoucí k lidskému rozmnožování, ale to je asi tak všechno.“ Muž, 26 let

Pouze jediná respondentka, přestože takovýto názor mělo zajisté více dotazovaných, jak z rozhovorů vyplynulo, přímo uvedla svůj názor, že sice není homosexualita úchytkou nebo nemocí, ale také že není úplně normální.

„Já osobně ji vnímám jako určitou odchylku, ale určitě ne jako léčitelnou nemoc. Rozhodně to není úplně normální, prostě tam je něco špatně.“ Žena, 23 let

7.4.2 Vlivy na vytváření názoru o homosexualitě a homosexuálních osobách

Když jsem respondentům položila otázku, zda by věděli, kdo například ovlivnil jejich vlastní názor na homosexualitu, často jsem se setkala s váháním. Toto je otázka těžká a v mnohých případech i nezodpověditelná, protože každý člověk si svůj názor utváří postupně a prochází různými vlivy. Po zamyšlení respondenti často uváděli, že asi hlavním vlivem byla vlastní rodina nebo okolí, ve kterém vyrůstali a dalším důležitým vlivem bylo i setkání s nějakým člověkem s homosexuální orientací.

„Velký vliv má názorové klima, ve kterém člověk vyrůstá, jinak řečeno to, co si myslí naše nejbližší okolí, včetně kamarádů, spolužáků a kolegů. Vedle toho, respektive spolu s tím určitě i média.“ Žena, 23 let

„Ovlivňuje názor určitě neinformovanost, vliv autorit – rodiče, učitelé, politici, vliv daných médií, které jednotlivce sleduje.“ Muž, 26 let

Často byl připouštěn vliv médií zejména televize, na vlastní názory, co se týká hlavně počtu homosexuálů v celé populaci, debat o nemoci a léčitelnosti homosexuality, vystupování známých herců s homosexuální orientací a pod. Z rozhovorů vyplynulo, že média jsou vedle nejbližšího okolí nejdůležitějším

prvkem podílejícím se na vzniku postojů k homosexualitě a homosexuálům a názorů o tomto tématu, proto je nevhodné, když i média využívají některých předsudků nebo stereotypů vztahujících se k homosexualitě.

„Většinou to bylo znázorňování muže a většinou to tam bylo tak, že měl rád růžový, prostě teplý barvy, a i jakoby jinak mluvil. Ale já si myslím, že tak to ve skutečnosti, v normálním životě, vůbec není, že tak to bylo ve filmu přehnaně udělané, aby upozornili, že je postava tohoto zaměřená. A přitom televize i tisk tohle hodně ovlivňuje a vlastně i může rozpoutávat proti homosexuálním lidem spoustu nenálad.“
Žena, 46 let

Respondenti také přiznávali, že názory a postoje k homosexualitě ve společnosti ovlivňuje náboženská víra nebo stále existující předsudky ve společnosti či nedostatek informací.

„Názor ovlivňuje určitě pořád nedostatek informací, stále tu existují mýty a dodneška tu nejsou informace, takže stále mnoho lidí si myslí, že je to něco nenormálního. Přeci jenom minulý režim se to snažil potírat.“ Žena, 23 let

„Názor ve společnosti ovlivňuje nedostatek tolerance, schopnosti a snahy pochopit odlišnou sexuální orientaci.“ Žena, 52 let

„Vliv má především osobní zkušenost s homosexuálem. Pokud je kladná, není problém, pokud záporná, je to špatný.“ Muž, 25 let

„Určitě vliv mají předsudky a taky víra, ta zavrhuje přece úplně všechno.“ Muž, 50 let

7.4.3 Představy o názorech starší generace

V rozhovorech jsem se také, nikoliv ojediněle, setkala s představou, že starší generace má názor na homosexualitu negativní a považuje ji za úchytku. Nedokážu

tento názor nějak ohodnotit, potvrdit nebo vyvrátit, protože jsem nevedla žádný rozhovor s respondentem starším než 60 let a také nevím, jaký věk si jednotlivé osoby pod pojmem starší generace představují. Mohl by zde být spíše vliv předchozího komunistického režimu, který jakékoliv odchylky neuznával, nebo vliv všeobecného smýšlení ze svého mládí této starší generace, která ještě vyrůstala v době trestnosti homosexuality a jejího považování za úchylku nebo nemoc.

„Myslím si, že homosexuály okolí hodně pomlouvá, že je prostě ještě neberou, hlavně ta starší generace.“ Žena, 24 let

„Já jsem ještě takový ten středo-věk, kdy si to dneska i tou informovaností dokážu představit, ale nevím samozřejmě, kdyby se to týkalo třeba babičky, jak ta by byla schopná to přijmout. Myslím si, že ta starší generace se může stále držet toho zakořeněného názoru, že je to něco špatného.“ Žena, 46 let

„Určitě u těch starších lidí, když oni žili v generaci, v jejíž době to ještě bylo trestný, něco úplně nepřijatelného, tak jsou pořád ovlivnění tímhle názorem.“ Žena, 24 let

7.4.4 Rozlišování ženské a mužské homosexuality

Do kategorie Přijímání homosexuálních osob jsem vložila i problém odlišnosti ženské a mužské homosexuality, který jsem původně nepředpokládala, ale často se s ním nakonec v rozhovorech setkala. Lidé rozlišují ženy – lesby a muže – gaye hlavně v otázkách rodičovství nebo výchovy, což bude popsáno ve vlastní kategorii. Ženy s homosexuální orientací jsou též vnímány jako spíše pro společnost přijatelné než muži s homosexuální orientací. Dotazovaní popisují, že ženy mohou svoji náklonnost k jiným ženám mnohem lépe skrývat nebo že na ně nikdo nepohlíží příliš negativně. Často jsem se setkala i s tím, že respondenti mužského pohlaví do svých odpovědí více zařazovali a více hovořili o gayích než lesbách, které vnímají jako „normálnější“.

„Tak už to bylo i dříve, že když spolu bydleli dvě ženský, tak to bylo normální, byli kamarádky, ale dva kluci byli a jsou buzeranti.“ Muž, 50 let

„U dvou holek si myslím, že to tak problematický není, protože je lidi vezmou spíš jako kamarádky, ale u dvou kluků už je to jasný a tam může vzniknout takovýto 'Jéžiš, podívej, oni jsou asi teplí'...“ Žena, 46 let

7.5 Přijímání homosexuálních párů

Kapitola by měla být popisem toho, jak jsou homosexuální osoby vnímány jako páry. Zda je společnost považuje za plnohodnotnou rodinu a jak se dívá na svěření dítěte do adoptivní péče homosexuálnímu páru. Otázkou také zůstává, jak je podporován a s jakými důvody nebo i připomínkami zákon o registrovaném partnerství.

Otázky vztahující se nejvíce k této kategorii byly u každého respondenta vždy nejdiskutovanější a mnozí na ně neměli utvořený jednotný názor, a to zejména u problematiky adopce. Často respondenti schvalovali zákon o registrovaném partnerství, ale stáli významně proti adopci, kterou odvraceli argumenty o tradici rodiny, o nutnosti ženských a mužských rolí v okolí dítěte a také o přirozenosti rodiny.

Právě v této kategorii jsem se setkala s nejvíce si odporujícími názory, které budou v jednotlivých citacích zobrazeny.

7.5.1 Vnímání gayů a lesbiček jako páru

Jak jsou tedy vnímáni gayové a lesbičky jako pár? Přestože respondenti odpovídali liberálně a považují homosexualitu za přirozenou, v otázkách rodiny pro ně tato přirozenost často mizí. Jiní naopak nechápou nekonečné diskuze nad zákonem o registrovaném partnerství a považují homosexuální pár za naprosto normální svébytnou složku naší společnosti.

„Opravdu si myslím, že rodina máma-táta jako institut možná není dokonalý, ale pořád nejlepší, co lidé vymysleli.“ Muž, 26 let

„Rodina je on, ona a dítě.“ Muž, 50 let

„Pokud se chovají jako řádní občané, má se k nim přistupovat jako ke komukoliv jinému.“ Žena, 52 let

„Homosexuálové jsou lidé naprosto normální jako já, tak proč by neměli mít práva a možnosti stejné jako já?“ Žena, 23 let

7.5.2 Názory na zákon o registrovaném partnerství

Zákon o registrovaném partnerství způsobil vlnu negativních výroků nejen na naší politické scéně, ale i v celé společnosti. Naopak byl také velmi velkou částí společnosti podpořen a následně po několika pokusech i politiky přijat. Zejména vlivem médií se omezil pouze na část o dědictví a vzájemné informovanosti o zdravotním stavu, ale i přesto o něm mnoho lidí smýšlí jako o pomoci homosexuálnímu člověku cítit se jako normální člen společnosti, cítit se jako partner svého partnera, cítit se jako pár.

Ve většině rozhovorů se objevoval názor, že je tento zákon správný, že umožňuje samotné společnosti se vyvíjet a zvyšuje toleranci mezi lidmi.

„Já si myslím, že je to jen v pořádku, protože by měli mít svoje možnosti a práva, který jsou v tomto zákoně zakotvený. Mají nárok postavený na roveň manželství, protože by měli mít tu možnost, stát mu na roveň.“ Žena, 46 let

„Tohle rozhodnutí tady mělo být už dávno, ale díky bohu za něj. Na druhou stranu si ale myslím, že nikdo nemá právo rozhodovat o tom, koho si kdo vezme nebo s kým bude žít, a už vůbec toto právo nemají poslanci. Takže zákon o registrovaném partnerství by podle mě vůbec nemusel existovat, manželství nebo partnerství je volba každého z nás!“ Žena, 23 let

„Umožní to páru stvrdit svůj vztah, a každý pak ví, že k sobě patří.“ Žena, 24 let

„Je to v pořádku. Pokud spolu žijí jako partneři, potřebují oporu v zákoně. Je to odpověď nechápající společnosti.“ Žena, 52 let

„Jelikož heterosexuální sňatek přináší v naší společnosti některé výhody, neměly by tyto být odpírány lidem s homosexuální orientací.“ Žena, 23 let

Někteří respondenti zákon o registrovaném partnerství ale považují za „zbytečný papír“, který lze nahradit návštěvou u notáře nebo který ničí tradici rodiny a manželství.

„Zákon o registrovaném partnerství by měl existovat pouze s omezeními.“ Muž, 25 let

„Myslím si, že to není to nejdůležitější, protože třeba to, aby mohli o sobě všechno vědět a dědit, se dá vyřešit i jinou cestou. Neříkám, že by to nemělo být, ale není to podstatný. Podstatný by mělo být to, aby je společnost brala jako normální, a k tomu zákon nepomůže. Pomohl snad zákon k tomu, aby se nekradlo? Vždyť zákonů je celý stoh a krade se dál!“ Muž, 50 let

7.5.3 Vnímání homosexuálního páru jako rodiny a rodičů

Na otázku přítomnosti dětí v rodině homosexuálního páru se odpovědi respondentů také rozcházel. Nebyl řešen problém, kdy už jeden partner do partnerství přivádí své vlastní dítě, ale spíše svěřením dětí do pěstounské péče nebo adopce. Někteří respondenti přiznávali, že nemají jednotný názor nebo že dříve byli zásadně proti a nyní svůj názor mění.

Jedna respondentka přemýšlela při rozhovoru nad tím, že je přeci nesprávné, když ženy biologicky dítě mít mohou, touží po něm, tak proč by ho neměli mít pouze pro to, že jsou jinak sexuálně orientované. *„Já bych určitě jim dala tu možnost, aby děcko měli, protože se myslím, že je ohromná škoda, když potom jsou dvě dívky*

tohoto zaměření, tak tu možnost dítěte nemají. Museli by se 'zapřít', aby si ho mohli pořídit, ale to už je podle mě nesprávný, takže by ta šance zde měla být.“ Žena, 46 let

„Hodně záleží na výchově, a kde je psáno, že heterosexuálové jsou lepšími rodiči než homosexuálové?“ Žena, 23 let

Mnozí respondenti se pozastavovali nad rolemi v rodině, nad tím, kdo by byl ze dvou žen táta a kdo by u dvou mužů hrál roli matky.

„Nevím, jestli by nemátlo ty děti, že mají dvě maminky nebo dva tatínky. V tomto si to neumím představit, pořád je ve mě ta máma-táta. Představa, že by si to dítě mělo uvědomovat, že tato žena je jakoby tatínek, to si neumím vůbec představit, ale nemyslím si, že by to mělo být kvůli tomu špatně.“ Žena, 46 let

Později ale připouštěli, že rodina nežije ve vakuu a dítě vidí roli opačného pohlaví u jiných lidí, například prarodičů, strýců i v širší společnosti. V rozhovorech se také polemizovalo nad vlastní výchovou dětí a nad důležitostí vysvětlit jim, jak jejich rodina funguje a jak naopak funguje rodina jiná, aby se co nejvíce snížila zmatenost dětí při seznamování se s jinými principy a jinými rodinami ve společnosti.

„Spíš jde o to, aby mělo dítě zajištěnou výchovu a nemělo popletenou hlavičku. I když zase přeci neznamená, že když ony dvě nebo oni dva budou tomu dítěti vše vysvětlovat, že musí nutně brát hodnotu máta-táta, ale vlastně důležitá je hodnota toho člověka. Důležité je, aby dítě bylo zdravé, šťastné a spokojené, pak je úplně jedno, jestli je rodina máma-táta, nebo máma-máma či táta-táta.“ Žena, 46 let

„Musí se jim vše vysvětlit a neubližovat svým chováním. Ve školce a škole by tím pak dítě mohlo trpět. Děti hodně věcí nechápou a dovedou být ke svým vrstevníkům kruté.“ Žena, 50 let

Zejména respondenti mužského pohlaví se stavěli k adopci dětí homosexuálním párem negativně, a to proto, že více si představovali rodinu gayů, která se jim jeví jako nevhodná.

„Nevím jestli je to dobře nebo špatně. Tím neříkám, že by se starali hůř než ty ostatní, třeba i lépe než zbytek populace, ale svým způsobem je to nepřirozený, aby dítě mělo dva táty. Má mít mámu a tátu, protože chlap s chlapem ani ženská se ženskou si dítě neudělají, tak je to nepřirozený. Přirozená rodina je on, ona a dítě.“

Muž, 50 let

„Jsem proti svěření dítěte homosexuálnímu páru. Nedokážu si představit, jak by dítě mohli vychovávat dva otci.“ Muž, 25 let

„Děti by měli být vychovávány v prostředí máma – táta.“ Muž, 26 let

V rozhovorech jsem zaznamenala také názory, které upřednostňují homosexuální rodičovství před dětskými domovy. Nelze zde však jednoznačně říci, zda si respondenti opravdu váží homosexuálů jako rodičů nebo zda je považují pouze za trochu lepší řešení. Většina těchto respondentů uváděla i láskyplnost homosexuálů k dětem, snahu vytvářet hezký domov, tedy jsou snad jimi také vnímáni jako plnohodnotní rodiče.

„Dětské domovy nám praskají ve švech a každá možnost, jak dítěti zajistit láskyplný domov se má využít.“ Žena, 23 let

„Dříve jsem měla jednoznačný názor, že ne, ale je fakt, že ve chvíli, kdy máme plné dětské domovy, tak proč jim je nesvěřit do pěstounské péče, ta láska tam prostě je, určitě jsou dobrými rodiči.“ Žena, 23 let

„Pokud dokáže zajistit dítěti šťastné dětství, poskytnout mu vzdělání a bezkonfliktní domácí prostředí, je na tom mnohem lépe, než dítě z rozvrácené rodiny nebo žijící v dětském domově.“ Žena, 52 let

7.6 Problémy v zařazování se do společnosti

Zde bych se chtěla zabývat problémem, zda si dotazovaní připouštějí, že se homosexuálové setkávají s problémy téměř v každodenním životě, a jak na tyto problémy nahlíží.

Každý respondent si alespoň v malé míře uvědomuje, že společenský život homosexuálně orientovaného člověka je o něco těžší. Sice se většina respondentů nezmiňovala o procesu coming outu, který je jednou z nejtěžších zkoušek v životě homosexuála, ale uznávají, že v mnohých situacích gayové a lesby ve společnosti trpí.

„Určitě mají těch problémů víc a ten život mají těžší než zbytek společnosti. Donedávna byli opovrhováni a utiskováni, ale dneska se to už zlepšilo.“ Muž, 50 let

„Zažívají odvrácení, posměch a hůře se prosazují.“ Žena, 52 let

Nejčastěji respondenti uváděli, že homosexuálně orientovaní lidé trpí kvůli předsudkům, stereotypům a mýtům existujícím v naší společnosti, dále kvůli nepochopení, posměchu nebo kritice.

„Bohužel se u nás ještě dost dá na předsudky a mnozí se za svoji orientaci stydí. Setkávají se jen s předsudky, obavami, neznalostí a strachem z odlišnosti.“ Žena, 23 let

„Určitě se potýkají s nějakým zneuznáním nebo prostě s menší chápavostí okolí. Stále tu jsou lidé netolerantní, před kterými nemohou dát svoji homosexualitu najevo a můžou to pak pocítovat jako své poškození.“ Žena, 46 let

„Rozhodně s netolerancí a s nepochopením, v tom smyslu, že je okolí vnímá jako nemocné nebo dokonce jako úchylné, nemorální.“ Žena, 23 let

Dalším problémem se stalo samotné skrývání své sexuální orientace nebo její odsuzování a také malá informovanost lidí.

„Setkávají se asi často s odsouzením bez předchozího poznání dané osoby.“ Muž, 25 let

„Pravděpodobně se za to někteří stydí, protože většinová společnost tíhne k odsuzování, které je podpořeno neinformovaností, a tak se to větší část homosexuálů snaží skrývat.“ Muž, 26 let

„Lidé nemají dostatek informací, přesto homosexuály odsuzují a cítí se být jimi ohroženi.“ Žena, 23 let

Jedna respondentka viděla jako největší problém v socializaci homosexuálních lidí, tedy jejich začleňování do života společnosti, a též nemožnost nebo spíše velmi omezenou možnost najít si ve svém okolí stálého partnera. Také zdůrazňovala tlak na psychiku při procesu coming outu a špatnou toleranci společnosti.

„Je to hlavně problém najít si partnera, protože když je jich méně, tak je to problematictější. Když jsou po ulici a koukají po hezkých klucích, tak většina z nich je orientována jinak, takže tam bude ten problém, že jich je méně. Dále je to těžké určitě i pro jejich psychiku, než se s tím přeci jenom smíří, problém svěřit to své rodině, dát vše najevo, sebrat tu odvahu a vyjít s tím do světa. Pak také přístup okolí, protože naše společnost stále není dostatečně tolerantní, tak na ně bude koukat na jakýsi vyvrhele, na jakýsi úchyly.“ Žena, 23 let

7.7 Diskriminace homosexuálů

Otázky vztahující se k diskriminaci homosexuálů každý respondent považoval za stále aktuální. V každém rozhovoru byly vzpomenuty situace, při kterých jsou lidé s homosexuální orientací diskriminováni. Nejčastěji uváděným

příkladem bylo zejména zaměstnání nebo postavení v kolektivu. Respondenti sami často vyprávěli případy, které zažili nebo viděli, kdy byl homosexuální člověk nebo pár vystaven posměchu a urážkám. Žádný z nich neschvaloval chování lidí, kteří homosexuály diskriminovali, spíše všichni vyjadřovali nespokojenost nad takovou intolerancí.

„Já si myslím, že prostě jsou diskriminováni, ale ti, co je diskriminují, to samozřejmě nepřiznají. Neřeknou, že ho nepřijal do práce, protože je teplej.“ Žena, 24 let

„Asi největší diskriminace je ta, která se projevuje například při žádání o práci.“ Žena, 23 let

„Třeba když se k tomu v kolektivu přizná, tak může být opovrhovaný nebo šikanovaný ostatníma.“ Muž, 50 let

Dále respondenti jako diskriminující faktory zmiňovali různou kritiku a posměch od ostatních lidí, neschopnost společnosti vnímat homosexuály jako plnohodnotné páry, neinformovanost společnosti a tlak od ní, který vede ke skrývání homosexuality jako obrany.

„V podstatě jsou diskriminováni už jenom tím, že si nedovolí se ke své orientaci přiznat.“ Muž, 50 let

„Dokud pořád budou lidé ne dosti informovaní, hloupí a přesvědčení, že tato problematika je pouze nemoc, která se dá léčit nebo módní výstřelek, tak můžou být homosexuálové diskriminováni.“ Muž, 26 let

„Diskriminační je hlavně to, že nemůžou žít jako plnohodnotný pár, že je tak společnost nebere, ale spíše je považuje za něco divného.“ Žena, 23 let

„Stále i v dnešní společnosti se můžou cítit zesměšnění, když dají najevo svoji vzájemnou přitažlivost, protože se jim někdo může smát, někdo je bude kritizovat.“

Žena, 46 let

7.8 Přímý styk či vztah s homosexuální osobou

Všichni respondenti mého kvalitativního výzkumu uvedli, že se za svůj život již setkali s homosexuálním mužem nebo ženou a někteří s nimi udržují přátelské styky, pro které však není důležitá sexuální orientace, ale společné názory, koníčky apod. Stejně důvody by pro vzájemné přátelství upřednostňovali i ti respondenti, kteří uvedli pouze běžné seznámení s gayem nebo lesbou.

„Já si myslím, že je to úplně normální, že se stýkáme s homosexuálními lidmi, mnozí se s nimi také stýkají a ani o tom nevědí.“ Žena, 24 let

„Své přátele si vybírám podle jiných vlastností, než je sexuální orientace.“ Žena, 23 let

Otázka setkání se s homosexuální osobou mne zajímala zejména proto, zda může mít přátelství či nepřátelství s homosexuálem nebo homosexuály též vliv na postoje k této problematice. A jak již bylo zmíněno v samostatné podkategorii, i dotazovaní tento vliv připouštěli. Jestli tato přátelství mají i nějaké specifické vlastnosti, nebo jestli přímo respondenty ovlivňují a něco zvláštního jim přináší, zobrazuje následující kategorie.

7.9 Vliv setkávání se s homosexuály

Předchozí kategorie měla znázornit, kolik respondentů se setkalo nebo pravidelně stýká s homosexuálními lidmi a zda s nimi udržují přátelské vztahy, popřípadě co je podle nich pro tyto vztahy důležité. Oproti tomu kategorie Vliv setkávání se s homosexuály má ukázat názory respondentů na tyto vztahy, zda je

odsuzují nebo naopak, zda na nich vidí něco specifického nebo zvláštního, a na otázky ovlivňování gayem nebo lesbou při činnostech, pohledu na svět, názorech.

Styky s homosexuálními lidmi dotazovaní neodsuzují ani je naopak nepovažují za cosi výjimečného. Shodně často uvádí, že není pro ně důležitá homosexuální orientace ale jiné kvality daného člověka. Přímý vliv na vztah tedy homosexualita osoby podle respondentů nemá. Někteří respondenti si z takovýchto vztahů odnášejí nový nebo jiný pohled na svět, který podle jejich názoru gayům a lesbám přináší právě jejich sexuální orientace. Za specifický rys uváděli respondenti také vyšší toleranci, ke které je vede homosexuální přítel nebo přítelkyně.

„Pokud jde o jejich sexuální orientaci, je to jedno. Pokud jde o to, jací jsou to lidé, pak je určitě dobré znát někoho s trochu odlišným pohledem na svět. Určitě by to každému prospělo.“ Žena, 23 let

7.10 Vliv na děti

Otázka vlivu homosexuálních lidí byla původně směřována k tomu, zda si respondenti myslí, že homosexuálové mohou ovlivnit děti například jiným přístupem ke světu, vyšší tolerancí k odlišnostem, větší zvědavostí, jemností v práci apod. Tento přístup zmínilo pouze několik respondentů, a to s odkazem, že určité přístupy nebo vlastnosti mohou být dětem předány, nezávisí však tolik na sexuální orientaci jednotlivce jako spíše na jeho vlastních hodnotách, přístupech, vlastnostech a názorech.

„Maximálně je to naučí toleranci, že každý jsme jiný.“ Žena, 23 let

„Samo o sobě ne. Vždy záleží na konkrétním člověku. To platí i pro heterosexuálně orientované jedince.“ Žena, 23 let

„Vliv by to mohlo a asi i mělo mít na jejich informovanost o homosexuálních lidech a na jejich toleranci vůči nim.“ Žena, 23 let

Většinou však byla stěžejní otázka této kategorie pochopena jako ovlivnění ke stejné sexuální orientaci. V této problematice pak měli všichni respondenti stejný názor, že není možné, aby homosexuální jedinec svedl dítě ke stejné orientaci, ať již se jedná o ženské nebo mužské pohlaví. K tzv. teorii svedení se tedy stavěli negativně a odmítavě. Upozornili opět na důležitost vysvětlení homosexuality dětem, a to správným způsobem.

„Netvrdím, že se děti musí před kontaktem s homosexuálním člověkem chránit, jen se jim to musí vysvětlit a dobře vysvětlit, ne že strejda trpí nějakou závažnou chorobou!“ Muž, 26 let

„Sexuální orientace je dána biologicky, takže setkávání s nimi na to vliv nemá. Určitě je ale důležité, aby děti věděly, že kromě heterosexuálních vztahů existují i homosexuální. Záleží na výchově a vysvětlení.“ Žena, 23 let

„Je to třeba dětem vysvětlit, a pochopí to úplně normálně. Přímo na ně to vliv nemá, homosexualita je dána biologicky, takže že by to mělo vliv jako na orientaci u dítěte, to už vůbec ne!“ Žena, 24 let

Respondentů jsem se ptala i na to, jaký by měli názor na homosexuálního učitele svých dětí. Tato otázka nebyla považována za stěžejní, protože by mohla působit jako zavádějící, a to z důvodu bezdětnosti některých respondentů, u kterých se tedy jednalo pouze o představivost a schopnost vžít se do role rodičů. Tato schopnost však nemusí být přesná ale naopak zkreslující. Většina dotazovaných přesto souhlasila s kladným přijetím tohoto učitele, protože by více než jeho sexuální orientaci upřednostňovali vztah k dětem, k práci, pedagogické schopnosti a například empatii.

„Homosexuálové jsou lidé jako všichni ostatní a učitelské povolání přeci nezávisí na sexuální orientaci.“ Žena 23 let

„Proč by mi mělo vadit, že by mé dítě učil homosexuál?“ Žena, 24 let

8. Porovnání zjištěných výsledků s teoretickými poznatky

Kvalitativní rozhovory mi pomohly zjistit názory lidí v mém okolí na homosexualitu a její nositele. V průběhu jejich zpracování jsem se stále vracela ke svým poznatkům v teoretické části, které byly mémi výsledky často potvrzeny.

Jednou ze základních tezí celé práce je otázka, jak vlastně lidé homosexualitu vnímají, kde vidí její původ. Zde bych souhlasila s názorem sexuologa Procházky, že stále více lidí je přesvědčeno o biologické podmíněnosti sexuální orientace. Všichni respondenti mého výzkumu považují homosexualitu za věc vrozenou, nezvratitelnou a neléčitelnou. Nejedná se tedy podle nich o žádný módní výstřelek ani nějakou zvláštní formu životního stylu. Homosexuál si svoji orientaci nevolí, narodí se s ní. Při rozhovorech jsem s dotazovanými došla také k tzv. teorii svedení, starší teorii o původu homosexuality, která předpokládá, že příčinou celoživotní homosexuální orientace může být svedení dospívajícího jedince homosexuální osobou. Tuto tezi respondenti zavrhnou jako nesmyslnou. Čtyři z deseti respondentů hovořili o homosexualitě jako o naprosto přirozeném projevu lidské sexuality, naopak dva respondenti stále vidí na homosexualitě něco nenormálního, nikoli však úchylného.

Pro každého člověka je společnost jedním z nejdůležitějších prostředí, ve kterém se vyvíjí, které jej ovlivňuje a do kterého se chce zařadit. Bez společnosti nemůže jedinec normálně žít a každý z nás tak prochází procesem socializace neboli včleňování se do naší společnosti. Přijímáme její hodnoty a normy, které jsou ovlivněny kulturním, historickým a místním zakotvením. Pakliže je společnost celkově netolerantní, špatně se v ní vyvíjí odlišnému člověku. Odlišnost, tj. to, co neodpovídá uznávaným normám, není vždy přijímána. Česká společnost je stále liberálnější, což dokázal i můj výzkum. Stále zde však přetrvávají normy genderu, který je podle sociologa Fafejty každému jedinci vštěpován od narození a stává se tak součástí jeho identity. V naší společnosti jsou gendery dva: ženství a mužství, které nejsou odlišné od pohlaví. S tímto zakotveným názorem jsem se setkala u každého respondenta, a to zejména u otázek homosexuálních rodin a homosexuálů jako rodičů. Stále zde existuje představa, že matkou je žena, která splňuje normy ženství a otcem naopak muž, který splňuje společností uznávané normy mužství. A rodina sestává z muže a ženy, otce a matky. Respondenti neustále přemýšleli nad

představou muže v homosexuálním svazku jako matky a lesby jako otce. S problematikou genderu jsem se setkala také u představ lidí o homosexuálech, které vypovídaly o lesbách jako „mužatkách“ a gayích jako zženštilých mužích. Tyto představy, počítající s touhou homosexuálů být oním druhým pohlavím, jsou mylné a vypovídají o špatné informovanosti v problematice homosexuální orientace.

Pro začlenění se do společnosti je pro každého člověka důležité přijmout sebe a svoji sexualitu. U homosexuálů je průběh uvědomování si svého já a své odlišné sexuální orientace nazýván coming out procesem. Problematiku tohoto procesu si většina respondentů uvědomovala pouze okrajově, zejména v malé možnosti najít si stálého partnera. Dotazovaní připouštěli, že gayové a lesby mají život ve společnosti těžší, ale častěji hovořili o diskriminaci nebo předsudcích.

Předsudky a různé mýty o homosexualitě považovali respondenti za stálý problém v české společnosti. Přestože někteří z nich uváděli, že nic nemůže být charakteristické pro celou menšinu, i v jejich vlastních výpovědích byly určité stereotypy zakořeněny. Jednalo se zejména o představu, že gayové se chovají žensky, mají rádi teplé barvy a mluví vyšším hlasem, lesby naopak vypadají mužsky a mají mužské záliby. Tyto mýty nebyly v rozhovorech příliš časté. Spíše na jejich existenci ve společnosti respondenti odkazovali.

Jedním ze stále existujících předsudků je i představa, že pár dvou gayů netouží po rodičovství a že homosexuálové nemohou být kvalitními rodiči, protože nevytvoří pro dítě „normální“ rodinu. Jen málo respondentů nevytvářelo rozdíly mezi hetero- a homosexuálními rodiči. Setkala jsem se i s argumenty, které uvádí autorka Sokolová ve svém článku „*A co děti?...*“²⁰, že homosexuální rodiče jsou pro děti lepší než dětský domov. Tyto argumenty jsou však ve své podstatě paradoxně diskriminační, jelikož z nich vyplývá homosexuální rodina jako neplnohodnotná. Respondenti ale i při těchto argumentech zdůrazňovali kvalitní péči a útulný domov, který dokáží homosexuální rodiče dětem vytvořit.

Ve svém výzkumu jsem dotazované rozdělila podle dvou kategorií – pohlaví a věku. Předem jsem nepředpokládala vliv těchto kategorií na odpovědi a názory, ale chtěla jsem vysledovat, zda eventuálně nějaké rozdíly existují. Po dokončení celého výzkumu jsem zjistila, že muži častěji než ženy vystupují s negativními nebo

---

²⁰ Sokolová, V. „*A co děti?...*“: gay a lesbické rodičovství. In *ABC feminismu*, Formánková, L. 1. vyd. Brno: NESEHNUTÍ, 2004. Str. 80-96

zamítavými postoji vůči homosexuální menšině a také více rozlišují mužskou a ženskou homosexualitu. Mužskou homosexualitu považují za odchylku a nedokáží si představit pár dvou gayů jako rodičů. O ženské homosexualitě naopak vypovídají jako o normálnější a přijatelnější pro společnost. Ohledně věku jsem zjistila překvapivou zajímavost, jejíž faktickou správnost však nemohu potvrdit nebo vyvrátit. Respondenti vypovídali o starší generaci jako o méně tolerantní, považující homosexualitu za úchylku nebo léčitelnou nemoc.

Kdybych měla výsledky svého empirického výzkumu celkově shrnout a utvořit z nich nějaké teze vypovídající o percepci homosexuální menšiny českou společností, mé závěry by se převážně shodovaly s posledními výzkumy, které jsem uvedla v teoretické části. Česká společnost je k homosexuální menšině stále více liberálnější, ale i přesto v ní existují předsudky a diskriminace. Tyto negativní jevy se však v porovnání s dřívější dobou vyskytují v mnohem menší míře. Vliv na pojetí homosexuality má stále ještě malá informovanost, kterou neustále zdůrazňovali téměř všichni respondenti. Velký vliv má zejména televizní médium, které někdy homosexuální menšinu podporuje, když zviditelňuje informace o ní, o homosexuálních hnutích a aktivitách, vysílá rozhovory s homosexuálními známými osobnosti nebo odborníky. Naopak toto médium i škodí hlavně tím, že ve vysílaných filmech a seriálech podporuje stereotypy a mýty o gayích a lesbách. S liberálnějšími názory české populace souvisí i kladné přijímání zákona o registrovaném partnerství a stále častěji se rozvíjející diskuze o svěření dětí do péče homosexuálnímu páru.

ZÁVĚR

Homosexualita, homosexuální osoby, homosexuální páry a jejich vnímání v české společnosti je otázkou stále aktuální a stále otevřenou. Dokud bude existovat homofobie a málo informací, stále budeme nuceni rozlišovat naši společnost na liberální a netolerantní vůči sexuální odlišnosti tohoto charakteru.

Má diplomová práce měla být nahlédnutím do nejnovějších teoretických poznatků a jejich podložení vlastním empirickým výzkumem. Na základě zpracování kvalitativních rozhovorů a jejich rozborů pomocí vlastních předem stanovených kategorií jsem se snažila zodpovědět základní otázky, které téma percepce homosexuality u lidí vyvolává. Přestože byl výběrový vzorek respondentů mého výzkumu nereprezentativní, zjistila jsem zajímavé výsledky a celý průběh empirického dotazování byl pro mne přínosný.

V teoretické části jsem sepsala také výsledky nejnovějších výzkumů, které vykazují stále postupující liberálnost naší společnosti, ale s dosud existujícími předsudky, stereotypy a mýty a též s pokračující diskriminací. Můj vlastní výzkum dospěl k závěrům velice podobným.

Respondenti v kvalitativních rozhovorech vystupovali s převážně liberálními názory, které často podporovali vlastními zážitky nebo dodatečnými informacemi z přečtených knih, sledovaných filmů nebo rozhovorů s lékaři, politiky, hereckými osobnostmi, které zejména viděli a vyslechli na televizních obrazovkách. Tyto odpovědi měly pro mne vysokou výpovědní hodnotu, protože ukazovaly, že lidé nad problematikou homosexuality přemýšlí, nebrání se rozhovorům o ní, ale také že častým faktorem, který názory na ni utváří je právě televizní médium.

S rozdílnými názory jsem se setkala pouze nad velmi aktuálními tématy jako je zákon o registrovaném partnerství nebo adopce dětí homosexuálním párem. V dnešní době již lidé přijímají gaye a lesby pozitivně, nepovažují je ani za nemocné nebo úchylné. Naopak považují tuto sexuální orientaci za přirozenou, nezvratitelnou a neléčitelnou. Je také pozitivní, že i páry dvou mužů nebo dvou žen jsou stále více vnímány jako plnohodnotné, k čemuž zajisté dopomohl zákon o registrovaném partnerství. Nejvíce diskutovaná otázka, a to adopce dětí u těchto párů, se setkala i s negativními odpověďmi. Odmítavý názor na svěřením dítěte do péče

homosexuálnímu páru měli zejména dotazovaní mužského pohlaví, kteří si častěji pod označením „homosexuální pár“ představovali pár dvou gayů. Právě i mužští respondenti určovali lesbické páry jako pro společnost přijatelnější a „normálnější“ než mužské homosexuální páry.

Negativní nebo pejorativní označování homosexuálních jedinců nebo i některé odsuzující názory se v mém výzkumu objevily v minimální míře. Spíše častěji sami respondenti poukazovali na malou informovanost společnosti a její důsledky, a také na nezáměr škol o homosexualitě před dětmi hovořit.

S respondenty jsem rozebírala též problematiku diskriminace, kterou všichni považovali za stále aktuální. Nejčastějším příkladem byla uváděna diskriminace v zaměstnání nebo v kolektivu a jako diskriminační považovali dotazovaní také posměch, urážky nebo nutnost vlastní sexualitu skrývat jako obranu před odsouzením společností. U těchto otázek jsem se zejména u starších respondentů setkávala s poměřováním dřívější a nynější doby, které vedlo k představám, že nyní již není diskriminace homosexuálů příliš velká.

Zvláštní pro mne bylo zjištění, že se respondenti vyhýbali odpovědím, které by mohly být považovány za předsudkové, a často odkazovali na nemožnost přisuzování určených vlastností celé této sexuální menšině, ale zároveň si velmi uvědomovali zakořeněnost předsudků vůči homosexualitě v naší společnosti a snažili se proti ní vystupovat, tak jako se nyní snažím i já.

SHRNUTÍ

Diplomová práce se zabývá otázkou, jak česká společnost vnímá homosexuální osoby a páry. V teoretické části jsou popsány nejdůležitější teoretické poznatky a nejnovější výzkumy této problematiky, které jsou rozvinuty vlastním empirickým zkoumáním v praktické části.

Pomocí metody kvalitativního nestandardizovaného rozhovoru jsem došla k vlastním závěrům, ve kterých česká společnost vystupuje jako stále více liberálnější a otevřenější homosexuální minoritě. Stále však přetrvávají některé předsudky a stereotypy týkající se homosexuality. Dále diskriminace z důvodu sexuální orientace a nedostatek informací zejména na školách. Naopak se mnohem více rozvíjejí diskuze o registrovaném partnerství a svěřením dětí do péče homosexuálním párům.

Česká společnost nepovažuje sice homosexualitu za přirozený projev lidské sexuality, ale pomalu začíná dvojice gayů a leseb přijímat jako rovnocenné páry, které by měly mít stejná práva jako páry heterosexuální.

SUMMARY

The diploma thesis deals with the question how the Czech society perceives homosexual persons and couples. The most important theoretical findings and latest research in this issue are described in the theoretical part and are further developed by the personal empiric investigation in the practical part.

By means of the qualitative - no standardized - dialogue method I came to my own conclusions, in which the Czech society is shown as increasingly liberal and open to the homosexual minority. Nevertheless, some prejudices and stereotypes regarding homosexuality still remain. Furthermore there is discrimination by reason of sexual orientation and the lack of information especially at schools. On the contrary discussions about the registered partnership and fosterage for homosexual couples are much more advanced.

The Czech society does not regard homosexuality as a natural exposure of the human sexuality. However, gay and lesbian couples are being slowly accepted as equal pairs that should have the same rights as heterosexual ones.

LITERATURA

BARŠOVÁ, A. Partnerské soužití gayů a lesbiček: kde jsme a kam směřujeme. In *ABC feminizmu*, Formánková, L. 1. vyd. Brno: NESEHNUTÍ, 2004. Str. 66-79 ISBN 80-903228-3-2

BASS, E., KAUFMAN, K. *Láska je láska: knižka pre lesbickú, gejskú a bisexuálnu mládež a jej spojencov*. 1. vyd. Bratislava: Aspekt, 2003. ISBN 80-85549-40-9

BOBEK, M., BOUČKOVÁ, P., KÜHN, Z. (eds). *Rovnost a diskriminace*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-584-1

BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví?*. 1. vyd. Praha: SCIENTA MEDICA, 1992. ISBN 80-85526-03-4

FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Nakladatelství Jana Piszkwicze, 2004. ISBN 80-86768-06-6

FANEL, J. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4

FEINBERG, L. *Pohlavní štvanci*. 1. vyd. Praha: G plus G, 2000. ISBN 80-86103-32-3

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1.vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2

HRUBÝ, V. *Historie prosazování registrovaného partnerství*. Gay a lesbická liga, 2006 [on-line].
Dostupné na <<http://www.temata.gl.cz/rp-informace/rp-historie.phtml>> [cit. 9. 8. 2007]

JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5

MACH, P. *Registrace partnerství: pokrok, nebo nezodpovědné riziko?*. 1. vyd. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. ISBN 80-86547-51-5

NEDBÁLKOVÁ, K. Lesbické rodiny: Mezi stereotypem a autenticitou. *Biograf*, prosinec 2005, č. 38, s. 31-44. ISSN

PROCHÁZKA, I. *Novinky v biologické podmíněnosti sexuální orientace*. Sexuologický ústav 1. LF UK a VFN, 2006 [on-line].
Dostupné na <<http://www.004.cz/view.php?cislocianku=2006041702-homosexualita-hiv-aids-odborne-prace>> [cit. 17. 4. 2007]

PROCHÁZKA, I. *Lesbické ženy a mateřství*. Praha, Sexuologický ústav 1. LF UK a VFN, 2005 [on-line].

Dostupné na

<http://www.levret.cz/texty/casopisy/mb/2005_6/prochazka.htm?PHPSESSID=24b27b1afaf6347533672cbf7> [cit. 3. 8. 2007]

PROCHÁZKA, I. *Historie právních postojů k homosexualitě*. Praha, Sexuologický ústav 1. LF UK [on-line].

Dostupné na <<http://www.ecn.cz/PRIVATE/logos/pravhist.htm>> [cit. 3. 8. 2007]

PROCHÁZKA, I. *Kdo je gay?*, Stud Brno [on-line].

Dostupné na <<http://temata.gl.cz/co-cojeto/gay>> [cit. 21. 5. 2007]

PROCHÁZKA, I., JANÍK, D., HROMADA, J. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Gay iniciativa, 2003 [on-line].

Dostupné na <http://gay.iniciativa.cz/download/diskriminace_cz.pdf> [cit. 10. 8. 2007]

RENZETTI, C. M. *Ženy, muži a společnost*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2

ROTTER, H. *Sexualita a křesťanská morálka*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-669-7

RUPP, L. J. *Vytoužená minulost: Dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. 1. vyd. Praha: ONE WOMAN PRESS, 2002. ISBN 80-86356-11-6

SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8

SOKOLOVÁ, V. „A co děti?...“: gay a lesbické rodičovství. In *ABC feminismu*, Formánková, L. 1. vyd. Brno: NESEHNUTÍ, 2004. Str. 80-96 ISBN 80-903228-3-2

STAFFORD, T. *Sexuální chaos*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1996. ISBN 80-85495-54-6

STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody Zakotvené teorie*. 1.vyd. Boskovice, Albert, 1999. ISBN 80-85834-60-X

ZVĚŘINA, J., BUDINSKÝ, V. *Vše o sexu*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, 2004. ISBN 80-249-0460-8

WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-558-X

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tab. č. 1: Sexuální orientace v ČR.....	14
Tab. č. 2: Postoje k homosexualitě.....	34
Tab. č. 3: Kdo ovlivnil nejvíc Váš názor na homosexualitu a lidi, kterých se týká?..	35
Tab. č. 4: Takto orientovaní lidé by měli žít.....	35
Tab. č. 5: Podklad pro vedení rozhovorů.....	55
Graf č. 1: Rozdělení respondentů podle pohlaví.....	53
Graf č. 2: Rozdělení respondentů podle věku.....	54

III.
PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Informační kampaň k přijetí zákona o registrovaném partnerství

Dostupné na <http://temata.gl.cz/rp-kampan_2005/navrhy.phtml> [cit. 21. 5. 2007]

V ŽIVOTĚ UŽ VYZKOUŠELY VŠE...
AŽ NA JEDNY ŠATY:
SVATEBNÍ

partnersvi.cz (c) 2005

Je elegantní jim to umožnit

The advertisement features a photograph of two women in a clothing store. One woman is holding a hat and looking at it, while the other woman stands beside her, looking on. The background shows shelves with various clothing items. The text is overlaid on the image in a white, sans-serif font. A blue gradient bar is at the bottom, containing the slogan and the website logo.

Příloha č. 2

Informační kampaň k přijetí zákona o registrovaném partnerství

Dostupné na <http://temata.gl.cz/rp-kampan_2005/navrhy.phtml> [cit. 21. 5. 2007]

Příloha č. 3

Informační kampaň k přijetí zákona o registrovaném partnerství

Dostupné na <http://temata.gl.cz/rp-kampan_2005/navrhy.phtml> [cit. 21. 5. 2007]

**V ŽIVOTĚ SI UŽ ŘEKLI VŠE...
AŽ NA JEDNO SLOVO:
ANO**

Je moudré jim to umožnit www.partnersvi.cz